

ŽELEZAR

MESEČNIK DELOVNEGA KOLEKTIVA ŽELEZARNE JESENICE

Produkcija žice

Foto: Slavko Smolej

7

JULIJ

1952

Kaj boste brali v tej številki:

Ob 22. juliju Dnevu vstaje slovenskega naroda	M. S.: Železarska Kropa je doživela svoj veliki praznik	20
Miha Klinar: Tri pesmi iz partizanske lirike	Iz gasilskega festivala Ind. gas. čete Železarne Jesenice	21
L. F.: Osamosvojitve	Fizkultura in šport	23
Zasedanje Delavskega sveta — pregled polletnih uspehov delavskega upravljanja	Pomemben uspeh naše mlade sodelavke	23
Zbor Osvobodilne fronte Jesenice — pregled dose- danjega dela in pot k novim uspehom	Kultura in prosveta	23
Sušnik Matija: Trudnova domačija na Plavžu	Ž. E.: Ob pripravah na nov kulturnoprosvetni dom na Javorniku	23
B. E.: O toploti in gospodarjenju z njo	Ž. E.: Na Javorniku snujejo delavsko društvo »Svoboda«	24
Prof. Franjo Baš: Vzgojne naloge muzejev v pro- izvodnji	Lutkovna sekcija teden dni na gostovanju po Do- lenjski	
Sindikalno gibanje v svetu	Culjkar Franc: Jeseniški pionirji taborijo	
Sindikalno gibanje v Indiji	Film — kino — Po svetu — Objave	
Dogodki zadnjih tednov		
Ureš Zupancič: Bogat doprinos jeseniških planincev		

Nove delovne knjižice

Že v 4. številki smo opozorili, da je treba zbrati dokumente, ki bodo služili izdaji novih delovnih knjižic.

Vsak se mora zavedati, da gre za njegov osebni dokument, s katerim bo v bodoče uravnaval vsa vprašanja, ki izhajajo iz delovnega razmerja. Službena leta in delovna doba, ki bo vnešena v delovno knjižico, bo v bodoče edino priznana zakonita osnova za doseg vseh pravic, ki izhajajo iz tega. To je važno zato, ker je priznana delovna doba ena izmed osnov pri do- čevanju plače, pri napredovanju, pri uveljavljanju pravic, ki pripa- dajo delavcem iz socialnega zava- rovanja, kot je starostna pokojni- na, renta, družinska pokojnina, do- sega dodatka za otroke itd.

Nihče ne sme pozabiti, da je vsak sam poklican uve- ljaviti svoje pravice in oskrbeti vse dokazne činitelje, s katerimi bo potrdil resničnost svojih navedb o delovni dobi. Napačno bi ravnal tisti, ki misli, da so komisije dolž- ne zbrati zanj dokazno gradivo. Vsak mora opraviti to sam, saj je tudi osebno njemu v korist. Zla- sti je to važno pri tistih delavcih, ki so stare dokumente uničili, za- vrgli, izgubili in morajo šele iskati novih dokazil. V takih primerih je tudi dokazni postopek težji in dalj- ši.

Vse delavce in uslužbence po- novno opozarjamo, da takoj zbi- rajo listine in dokumente za dokaz delovne dobe, ki jih bodo rabili pri vložitvi prijave za zamenjavo de- lovni knjižice. To so potrdila pod-

Kazalec na uri je kazal nekaj mi- nut po polnoči. V enega izmed oddel- kov jeseniške železarne je stopila ženska srednjih let. Bila je ena iz- med marljivih uslužbenk tovarne. V rokah je imela majhen zavitek. De- lavci oddelka so dobro vedeli kdo je in zakaj je prišla. Stopila je k njim, cdprla zavitek, v katerem je imela srečke Državne loterije FLRJ. Razen nekaj polovičnih je bila v zavitku ena sama cela srečka, vse ostale je že razprodala. Ponudila jih je delavcem rekoč: »Samo nekaj jih je še in tudi te bi rada prodala«. »Morda pa se ravno v teh srečkah skriva dobiček ali celo premija«, je v šali dejal eden izmed navzočih. Vsi so se pristrčno nasmejali, seveda bolj iz zabave, kajti dobro so jo poznali. Bili so njeni stal- ni odjemalci in že marsikateremu je prinesla večjo ali manjšo srečo. Pro- dala je nekaj polovičnih srečk. Dva izmed delavcev sta se pa sporazumela in kupila zadnjo celo srečko. Morda bo ravno ta prinesla srečo, kajti kup- ljena je bila v prvih minutah nove- ga delovnega jutra.

jetij, uradov in ustanov o času za- poslitve, delovne knjižice, izpiski iz evidence socialnega zavarovanja, izjavo priči itd.

Podrobnosti so objavljene v »Ob- zorniku«, prilogi D. lvske enotno- sti, od 21. junija 1952.

Pohitimo z zbiranjem teh doku- mentov v našem lastnem interesu, poleg tega pa bomo olajšali te- žavno delo komisijam. Nadaljna navodila bomo še objavili.

Sreča čaka tudi tebe!

To se je zgodilo nekaj dni pred prvim žrebanjem 31. kola.

Bilo je na dan žrebanja. Nekako ob 19. uri je zapel v filijali Državne loterije v Ljubljani telefon. Glas iz Beograda je javil rezultate žrebanja, med drugimi tudi: »Premijo 200.000 dinarjev je zadela srečka št. 349393 iz Slovenskega Javornika«.

Navzoči so bili vsi prijetno prese- neženi. Premija v Sloveniji in to v delavskem revirju!

Na Javornik je bila poslana brzo- javka.

Pred nekaj dnevi je predstavnik Direkcije Državne loterije iz Ljub- ljane izplačal v Slovenskem Javorni- ku premijo v znesku 200.000.— din. Težke delovne roke so s tresočo kret- njo vzele denar. Srečnika, delavca iz Železarne na Jesenicah: 38-letni Pur- gar Emil s Koroške Bele in dve leti starejši Javor Peter iz Vrbe sta se zadovoljno smejala, ko sta pregledo- vala tisočake. Prvi jih bo uporabil za novo življenje v zakonskem stanu, za katerega se pripravlja, drugi pa si namerava dograditi hišico. Oba pa sta izjavila, da bosta dala del dobitka tudi KP in OF.

Ali že veste, da je žrebanje Držav- ne loterije FLRJ v avgustu v Slove- niji: in sicer 18. avgusta ob 17. uri v Kranju in 23. avgusta ob 17. uri na Jesenicah. Udeležite se tega žrebanja polnoštevilno, da se sami prepričate, da so vse nepravilnosti popolnoma izključene.

Za Jesenice lahko koristite povrat- ne nedeljske karte.

Iz partizanske lirike
Miha Klinarja

Ob 22. juliju Dnevu vstaje slovenskega naroda

Miha Klinar:

Bor

Bor ne kloni pred bičem vetrov,
bor se ne vpogne teži sneženi,
bor ni služabnik sili nobeni,
raje se zlomi pod silo plazov.

Bor je ponosno gorsko drevó,
bor je ko zemlja, ki srka jo, boren,
bor je zasidran le v svojo zemljó,
žilav ko skala, ko skala odporen.

Bor je svobodno, svobodno drevó,
sili ne vkloni se, raje se zlomi,
in še tedaj, ko pod silo se zlomi,
pade ponosen na svojo zemljó;

bor je še v smrti svobodno drevó...

Premik

Težko pogrezajo se v sneg koraki
in trudnost lije mrtvo nam z oči...
O dalje, dalje! — Vsakdo le molči...
Mi moramo naprej ob uri vsaki.

Koščena spremljevalka gre med nami,
nenehoma nas spremlja na poteh...
Ozri samo po naših se grobeh! —
A dalje gremo z našimi željami...
Mi gremo dalje, mi se ne bojimo
ne zime mraza in ne bele smrti;
v daljave vabijo nas rožni vrti.

Tja k njim nas žene strastno hrepenenje
in preko smrti v novi čas hitimo,
tja k našim ciljem, kjer žari življenje...

(1944)

Za nami je enajst let, enajst borbenih in zmagovitih let naše ljudske revolucije, borbe za svobodo in graditve naše nove socialistične stvarnosti. 22. julij bo ostal v zgodovini slovenskega naroda kot najsvetlejši in najpomembnejši datum, mejnik med tisočletnim suženjstvom in hlapčevanjem ter prvim svitom naše resnične svobode in samostojnosti v bratski zvezi z ostalimi jugoslovanskimi narodi. Saj

Foto: Slavko Smolej

je prav 22. julij jasno potrdilo nerazrušljivi zvezi jugoslovanskih narodov, ki so prav istega meseca v usodnem letu 1941 pod vodstvom naša slavne in prekaljene Komunistične Partije in tovariša Tita kot en moč vstali proti zdivjanim tolpom nacističnega Herrenvolka, fashiističnega Rima in njunim valptom. Jugoslovanski narodi, ki so tisočletja prelivali svojo kri, ki so rodili nešteto junakov od Ljudevita Posavskega do judenburških žrtev, ki so žrtvovali svoja življenja za tisti davni in zlati sen — svoboda in peli pesmi o kralju Matjažu, kraljeviču Marku, Matiju Gubcu in hajduku Stanku, poosebljenih simbolih svobode, so se težkega in krvavega leta 1941 odločili, da raje pokonci in pogumno umro, kakor hlapčevsko in ponižno na kolenih žive. Mera je bila polna.

Nemški nacizem je slavil zmago za zmago in bil na vrhuncu svojega trumfa. Usoda slovenskega naroda je bila po njegovih računih zapečatená. Takrat je zadonela prva partizanska puška. Upor! Smrt fašizmu! Svobodo narodu! David se je zoperstavil Goljatu. Bilo je 22. julija. Borba je bila neizprosna, krvava, toda zmagovita in slavna. Vse napredno in pošteno človeštvo se je čudilo neustrašenemu heroizmu jugoslovanskih narodov. Klic po svobodi, ki so ga ponesle v svet puške jugoslovanskih partiza-

nov je našel mogočen odmev po vsem svetu. Zmaga! Svoboda! Iz naroda hlapcev se je rodil narod svobodnjakov, narod ki bo sam in svobodno ukrepal o svojem življenju in bodočnosti.

22. julij je praznik našega vstajenja, rojstvo, težko in krvavo rojstvo naše svobode, svobode, ki je lahko edina zagotovila našemu narodu nov, še nesluten razvoj boljših in človečnejših odnosov socialistične družbe, ki jo je spočela revolucionarna ideja Marksa - Engelsa - Lenina in si jo je tlačeni in izkoriščani delavski razred zapisal na svoj prapor.

22. julij je dokaz, da ima slovenski narod skupaj z vsemi jugoslovanskimi narodi pravico do življenja, da si zna to pravico tudi izbojevati za ceno krvi in žrtev, in ne bo nikdar več to pravico prepustil komurkoli iz Vzhoda ali Zahoda.

22. julij je neusahljivi vir borbenosti, odločnosti in neizprososti za doseg tistih svetlih ciljev, ki si jih je delavski razred s svojo Partijo na čelu zadal za uresničenje nove boljše družbene ureditve. Pot, po kateri je stopil prav z Dnevom vstaje naš slovenski narod je pot zmage, pravice, pot — socializma. Nihče nas ne more od te poti odvrniti, saj smo že dokazali in če bo treba bomo še, da je svoboda, naše življenje in bodočnost samo stvar nas samih in nikogar drugega.

Dan vstaje je svetel in svečan dan, praznik zmagovitega proletariata slovenskega naroda in vseh jugoslovanskih narodov, ki so pod vodstvom svoje Partije mogočen svetilnik vsemu zatiranemu ljudstvu, silen kovač svoje lepe in svetlejšje bodočnosti in odločen borec za resničen mir in sožitje med narodi.

Naj živi 22. julij Dan vstaje slovenskega naroda!

Smrt v čeladi

Ludviku Stražišarju in tovarišem, ki so padli kot talci septembra 1941 na Koroški Bell.

Nebo jesensko, od dežja umito,
se ko oko dekliško čisto lesketa,
nad hribi sonce zlato je razlito
in veter v vejah z listjem se igra,
pod težo zrelo jablana krivi se,
prezrela jabolka ležijo v travi
in zdijo se mi ko krvave lise
na prestreljeni Ludvikovi glavi;
O, smrt v čeladi ne pozna srca,
v čeladi sivi smrt se krohota.

Na petih kolih so ljudje razpeti,
pobila jih je s severa drhal;
glej, v ranem jutru morali so umreti,
ko svit dotaknil se je gorskih skal,
poljubil, ko da ljubil bi, vrhove
te zemlje, ki se vdala ni nasilju,
pobožal nežno smrekove gozdove
in zažarel v vsem svojem izobilju;
ko kača takrat siknili so streli
in talci so na kolih onemeli.

Že dan jesenski se v večer pretaka
ko ruda raztopljena iz peči,
po ulicah v čeladah smrt koraka,
ko da življenja se gozdov boji.
Gozdovi vsi od zarje so oblit
ko talci, vsi oblit od krvi;
mar misli smrt, da mogla bo zdrobiti
življenje, ki ga je spočela kri? —
Življenja tega smrt ne more streti
in v njem bo sama morala umreti.

OSAMOSVOJITEV

Vsak tehnični napredek v naši težki industriji razveseli slehernega zavednega člana naše nove socialistične Jugoslavije, ki iz podedovane zaostalosti gradi nove temelje enakopravnosti ne samo v besedi, temveč tudi z dejanji.

Nešteto objektov, neizvedljivih v stari Jugoslaviji, ki jih je pod vodstvo naše KP in naših strokovnjakov izvršil naš delovni človek v večini brez tehnične pomoči iz inozemstva, že obratujejo v korist vsega jugoslovanskega ljudstva.

Pri vseh do sedaj izvedenih velikih remontih in novogradnjah, n. pr. montaža železne konstrukcije valjarne 2400, generatorske lope, izdelava in montaža generatorjev na Javorniku, več žerjavnih mostov, remont plavža in 350 m konstrukcij transportne naprave, so se izkazali delavci in monterji konstrukcijske delavnice, saj je vse to v tej delavnici bilo tudi izdelano. Ko je »Slov. poročevalec« 21. 6. t. l. prinesel posnetek transportne naprave žične valjarne smo sodelavci konstrukcijske delavnice s ponosom gledali uspeh svojega truda. Čudimo se le članku S. M., ki navaja, da je vse dele nabavila tuja tvrdka Hermann Böcher iz Kölna, ki je v resnici dobavila samo navijalce žice in pogon za stroje. So-

delavci konstrukcijskega oddelka želijo, da dopisnik popravi napako

Pri graditvi socialistične Jugoslavije in modernizacije težke industrije ne smemo podcenjevati naše delovno ljudstvo, kot so ga podcenjevali v predvojni Jugoslaviji, ko je delavski razred predstavljal samo brezpravno in ceneno delovno silo. Z novo socialistično Jugoslavijo je prišlo tudi novo obdobje, za katero je prav delavski razred toliko žrtvoval. Nešteto udarnikov, racionalizatorjev, odlikovancev in z njimi vse delovno ljudstvo je pripomoglo k temu, da smo se prav pri mehanizaciji naših tovarn že skoraj popolnoma osamosvojili.

Za konkretni primer naj služijo prav nove pralilne peči, prve te vrste v Jugoslaviji. Katera inozemska tvrdka je izdelala načrte in katera je dobavila konstrukcije? Načrte so izdelali strokovnjaki naše železarne, vse konstrukcije pa je izdelala konstrukcijska delavnica, brez najmanjše pomoči iz inozemstva. Tudi pri VI. novi Siemens Martinovi peči bo oddelek konstrukcijske delavnice dal svoj delež in zastavil vse sile, da bo šla peč predčasno v pogon.

L. F.

ZASEDANJE DELAVSKEGA SVETA - PREGLED POLLETNIH USPEHOV DELAVSKEGA UPRAVLJANJA

8. julija t. m. se je vršilo VII. zasedanje Delavskega sveta z nalogo, da pregleda uspehe upravljanja našega podjetja po proizvajalcih samih v prvem polletju 1952.

Prva točka dnevnega reda je bila

KAPITALNA IZGRADNJA

Poročilo je podal šef kapitalne izgradnje tov. ing. Gostiša. V začetku svojega poročila je navedel nekaj predvsem finančnih težav zaradi novih gospodarskih uredb in sprememb in zaradi zvišanja faktorjev pri gradnjah, opremi in montaži, ki so prvotni finančni plan kapitalne izgradnje zvišali za še enkrat. Zato je bil tudi letni plan kapitalne izgradnje 1. julija dosežen tehnično samo s 36%, medtem pa finančno s 50%. Vendar so zdaj vse zapreke več ali manj odstranjene, tako da se naloge kapitalne izgradnje nemoteno izvajajo. Veliko pomoč so dali tudi ukrepi Upravnega odbora pri izpopolnitvi personala. Za čim večjo kontrolo dela na terenu in koordinacijo celotnega dela so se uspešno izkazali gradbeni nadzorniki in od Delavskega sveta postavljene operativne grupe.

Gradnja predelovalnih obratov v glavnem napreduje in bodo vsa dela kompletno izvršena do konca leta. Vsi potrebni načrti so izdelani razen toplovodne in kurjavne instalacije, zaradi sprememb, ker je bila prvotna zamisel dovajanja pare zamenjana kasneje s posebnim sistemom tople vode direktno iz centrale. Vse obveze so izpoljene do rokov in lužilnica in žarilnica bosta po sedANJI obvezi gotovi že do 1. septembra t. l. Nabava opreme predelovalnih obratov za prvo fazo je zaključena delno iz domačih delavnic, delno pa od iznozemskih tvrdk. 75% celotnega uvoza je namenjenega za predelovalne obrate, to je za novo lužilnico, napravo za FeS, novo pocinkovalnico in stroje v obratih. Nova električna instalacija bo izvedena v roku 3 mesecev. Kritičen problem predstavljajo žerjavi za nove predelovalne obrate, ker jih je zaradi dolgih dobavnih rokov tovarne »R. Končar« obljubila šele marca 1953. Zato bomo morali žerjave za lužilnico in žarilnico opremiti sami.

Montažo strojev smo prevzeli sami, razsvetljavo tvrdki Trafo - elektro« in »Elektro - signal«, instalacijo pa »Toplovod«. Vsi termini so določeni in izvedljivi.

Gradbena dela prazilnih peči in montaža je izvršena v celoti. Zidana je že ena peč, druga pa se je začela, po naknadni določbi, da se izzidata obe peči. Oprema je za obe peči zagotovljena in deloma že v izdelavi. Elektro - montažo izvršujemo sami, tako da bo 1. peč s 1. oktobrom pričela obratovati.

»Gradiš«, ki je prevzel gradnjo kavperjev se vseh terminov drži. Oprema je zagotovljena in so turbine že nabavljene. Tudi pri kavperjih bomo elektromontažo izvedli sami. Prevzeli smo tudi zidavo kamina in sicer v prostem času. Termin za obratovanje 1. 12. t. l. je nekoliko kritičen, ker je pri montaži po krivdi gradbenega podjetja nastal zastoj. Toda

z dvojno delovno posado bo podjetje skušalo zamudo nadoknaditi.

Najtežji objekt predstavlja gradnja VI. Siemens-Martinove peči. Dela se vršijo v dvorani, katere predelava je mogoča samo pod težkimi delovnimi pogoji. Načrti so vsi izdelani. Gradbeno podjetje »Primorje«, ki je gradnjo prevzelo nima še zadostnih izkušenj za tako delo, zato le počasi napreduje. Opozorili smo na kritično stanje, toda drugo podjetje za gradnjo ni mogoče pridobiti. Zato je podjetje na intervencijo Upravnega odbora odstranilo vse organizacijske hibe in dobilo na gradbišče posebnega inženirja in dodatne delovodje in tehnike. Temu objektu posvečamo vsi največjo skrb in upamo, da bomo na vsak način uspeli peč izročiti v obratovanje na naš državni praznik 29. novembra kljub zelo težavnemu delovnemu mestu, zaradi dela in plinov v martinarni. Izkop za dimnik in peč se je zaradi omenjenih hib podjetja »Primorje« zavlekel, tako da tudi termin 1. 9. za zabetoniranje ne bo izpolnjen. Nadoknadili pa bomo zato pri montaži in zidavi peči, saj je oprema že zasigurana, kakor tudi opeka za peč in dimnik.

Zelo težak objekt, ki pa uspešno napreduje je podzemni kanal za napeljavo hladilne vode, zraka, pare, pitne in tlačne vode in ostalega. Cevi izdelujemo sami, montažo, pa je delno prevzel »D. Dakovič«, delno pa »Toplovod«.

Od nadaljnjih del kapitalne izgradnje bi omenili še nov parni kotel za kotlarno, ki je deloma v delu in deloma v nabavi. Modernizacija žične valjarne je v celoti izvedena, razen motorja »Rade Končar«, ki pa je že opremljen. 14 dnevna zakasnitev gre na račun zakasnelega prihoda inozemskega monterja. Za valjarno 2400 je trafo in usmerjevalna postaja zgrajena, oprema vmontirana, čakamo samo na uvoz elektromateriala do konca julija. Drugo leto bo v valjarni 2400 zgrajena tudi nova potisna peč, za katero še čakamo na ugodne ponudbe. Še letos bo izvedena odstranitev starih generatorjev, premestitev tirov in rekonstrukcija nove hale. Od sedmih novih generatorjev bodo štirje postavljeni še ta mesec. Nova kisik naprava na Javorniku je bila do 15. 7. zmontirana s 15 dnevno zamudo, ki pa bo nadoknadena, tako da bo delovala do termina 1. 9.

Za modernizacijo težke proge so vse priprave v teku, tekom tega meseca pa bodo izdelani tudi vsi načrti.

Družbeni standart. Na Javorniku se završuje 8 montažnih hiš in vrši zidava 3 četvorčkov na Kor. Beli, na Plavžu pa se pripravlja za gradnjo bloka 5. Dograjenih je bilo 16 stanovanj, 140 stanovanj pa je v gradnji. Težave povzročajo kasno odobreni krediti, otežkočeno koriščenje istih in razlastitve sveta za gradbene parcele, zlasti na Plavžu za pokopališčem. Zdaj, ko je dokončno odobreno, da bo novo pokopališče na Belem polju so težave z razlastitvijo zemljišča manjše. Na vsak način pa bodo potrebni izdatnejši krediti, da bo uspelo vsaj minimalno zadostiti potrebi po stanovanjih.

Po poročilu šefa kapitalne izgradnje se je razvila živahna diskusija, ki je poleg objektov v poročilu kapitalne izgradnje zajela tudi vse ostale probleme modernizacije in razširitve našega podjetja. Tako je bilo iznešeno opozorilo, da je treba urediti vse, tudi za zvišanje produkcije v kamnolomu zaradi vse večjih potreb, ki jih kmalu ne bo mogel več kriti. Prav tako je bila iznešena potreba po modernizaciji kok-

prevzelo mestno remontno podjetje tudi v Železarni sami, če bo potreba.

Plan za l. 1953 je že izdelan in poslan Svetu za industrijo FLRJ, ni pa še jasno v koliko je odobren. Obsega v glavnem sledeča dela: preureditev transformatorjev in elektrocentral, dograditev dveh kavperjev in čistilca plana, rekonstrukcijo visokih peči, dograditev peči in modernizacija opekarne.

Gradnja kavperjev
po dovršitvi fundamentov
in ob začetni fazi
montaže
velikega dimnika

Foto: France Torkar

sarne in ureditvi Hrenovice. Načrti za razkladalnice vagonov s koksom so že izdelani in bo delo izvršeno iz lastnih sredstev. Člani Delavskega sveta so se zanimali zakaj ne napreduje graditev Asejo peči, na kar je ing. Gostiša pojasnil, da je vdrla voda v temelje in dokler ni bil najden izvor te vode z delom niso mogli nadaljevati. Voda je pritekala iz kanala lužilnice in čim bo urejena vsa kanalizacija se bo delo dokončalo, saj imajo elektrodelaavnice vse pripravljeni.

Modernizacija jeklovleka se bo izvedla v sklopu modernizacije vseh valjarn v eni sami hali v letih 1954-55. Delavski svet tudi sprejme sklep, da mora biti v interesu produkcije in možnosti prostih nedelj martinarjev VI. peč 29. novembra t. l. izročena obratovanju.

Delavski svet je nato razpravljal o družbenem standardu in sprejel sklep o pospešitvi gradnje blokov na Javorniku in drugih stanovanj, kot eno nujnih in važnih nalog. Prihodnje leto, ko bomo lahko črpali finance iz lastnih sredstev bo veliko lažje reševati vprašanje gradnje novih stanovanj. Urediti pa je treba čimprej, da že zgrajene stavbe dobijo vso potrebno opremo, ne tako, kot bolj III. in VI. na Plavžu, ki še kar čakata na kopalnice.

Gradbenemu oddelku našega podjetja primanjkuje delovne sile zato tudi mi mogoče izvršiti vseh številnih velikih in majhnih naročil v tovarni sami in izven nje. Zato so tudi ukinjena vsa popravila, plezkanje in beljenje stanovanj na račun Železarne, ker prvič tega ni mogoče storiti, drugič pa cela vrsta delavcev, ki ne stanujejo v tovarniških stanovanjih te ugodnosti nimajo. Ker je nemogoče računati na kakršnokoli razširitev gradbenega oddelka, temveč prav obratno, bo v bodoče vsa taka in slična dela

Po končani diskusiji je sledilo

POLLETNO POROČILO UPRAVNEGA ODBORA

ki ga je podal predsednik Upravnega odbora tov. Dolinar. Naglasil je, da bo podal samo najvažnejše probleme, ki jih je reševal Upravni odbor, ker so vsi ostali več ali manj razvidni iz dela samega Delavskega sveta.

V začetku se je dotaknil ženske delovne sile v našem podjetju. Komisija, ki je bila poverjena, da pregleda delovna mesta, na katerih so zaposlene ženske je ugotovila, da je 153 žena nepravilno zaposlenih. Ponovna komisija je ugotovila isto, zato je upravni odbor sprejel sklep, da se ta delovna mesta postopoma zamenjajo z moško delovno silo.

Prav tako je Upravni odbor izvršil personalne spremembe zaradi ureditve posameznih gospodarskih problemov in izmenjal glavnega mehanika tov. Beguš s tov. Cenčkom, šefu prometa je bila pravno-veljavno predana službena odpoved, njegovo mesto pa je začasno prevzel tov. Markelj. Tov. direktorju je bila poverjena razformacija gospodarskega odbora, kar je tudi izvršil. Ob ugotovitvi, da gradbeno podjetje »Primorje« ne izvršuje svojih delovnih obvez do rokov je Upravni odbor takoj sklical konferenco z vodstvom podjetja, ki se je obvezalo, da bo izboljšalo organizacijo in kontrolo dela ter zamudo nadoknadilo, toda zaželenega uspeha še vedno ni. Vsa ostala podjetja se držijo terminov in pogodb. Z ozirom na katastrofalno nesrečo v pretekli zimi zaradi snega je Upravni odbor poveril posebno komisijo, da pregleda vse strehe v tovarni in ukrenil vse potrebno za popravilo vseh, ki so v slabem stanju, zlasti na Javorniku.

Zaradi preštevilnih bolezenskih dopustov je bila personalnemu referentu poverjena naloga, da s posebnim kontrolorjem uvede kontrolo nad vsemi, ki so v bolniškem staležu. Občutek, da se to izkorišča je bil upravičen, saj je kontrola našla kar tri primere izkoriščanja in neupravičenega bolezenskega dopusta. Jugovic Anton je doma v Žirovnici v času svoje bolezni pospravljaj in vozil seno, Pretnar Martin je pospravljaj žito. Noča Tomaža pa kontrola ni dobila niti doma, ker je okoli kmetom popravljal strehe.

Sestavljena je bila tudi komisija za tarifni pravilnik, ki bo izvršila vse popravke in izdelala cenik normiranih mest. Da so gotovi popravki nujni in da je delo komisije nujno in odgovorno priča dejstvo, da je n. pr. v žičarni zmanjšana produkcija samo zaradi nizkih plač, ker delavci zapuščajo delovna mesta in si poiščejo druga.

Upravni odbor je tudi sprejel sklep, da iz fonda za svobodno razpolaganje na predlog Delavskega sveta izplača 10 milijonov dinarjev kot akontacijo za davek LOMO Jesenice, 40 milijonov pa vloži v družbeni standard.

Po končanem poročilu so diskutanti zahtevali pojasnila, kaj se je zgodilo s simulanti, ki so izkoriščali bolezenski dopust. Ker se še ni ničesar tozadevno ukrepalo je Delavski svet enoglasno sprejel sklep, da naj se **Jugovicu Antonu, Pretnarju Martinu in Noču Tomažu izreče eksemplarična kazen in sicer takojšen obračun, socialnemu zavarovanju pa naj se da predlog naj jih toži kot tatove.** Kazen naj bo opomin njim samim in vsem, ki mislijo, da bodo izkoriščali žulje delavskega razreda in simulirali na njegov račun, pri tem pa še pomagali vaškim kulakom.

V nadaljnji diskusiji so diskutanti obravnavali vprašanje norm. Orientacija pri sestavi cenika norm naj bo naš družbeni plan in plačni fond. Na ceniku norm dela norm-biro. Naloga vseh članov Delavskega sveta in sindikalne organizacije je, da se doseže čim enostavnejši pravilnik o normah. Nove norme se starim ne dajo prilagoditi, ker jih ni mogoče uskladiti z družbenim planom. Zato jih je potrebno jasno in enostavno postaviti tako, da bo odpadla vsa dosedanja nepotrebna evidenca, računanje in zato potrebna delovna sila, ki samo zvišuje režijske ure in s tem stroške proizvodov.

Diskusija je tudi bila o samovoljnem razpolaganju s procenti presežka, kar je zagrešilo obratovodstvo plavžev, saj je to protipravno in o tem lahko ukrepa samo in edino Upravni odbor. Končno je bilo iznešeno tudi vprašanje plačevanja bonov, kar vnaša samo zmedo in odvišno delo v finančnem poslovanju in obračunavanju, zakar se sprejme sklep, da se to uredi z Narodno banko.

Naslednja točka dnevnega reda je bila

POLLETNO POROČILO GLAVNEGA DIREKTORJA

Izvršitev plana v mesecu juniju za vso Železarno:

	na osnovni plan	na operativni plan
Po količini	98%	96.6%
Po vrednosti	98.2%	97.1%
Po asortimanu	91.8%	90.4%

Polletno poročilo izvršitve v %

	na osnovni plan		na operativni plan	
	količina	vrednost	količina	vrednost
Plavž	110		100	
Martinarna	103		101.3	
Elektropeč	84	isto po vrednosti*	86.2	isto po vrednosti*
Siva livarna	71		77.8	
Jeklolivarna	88		87.6	
Težka proga	98.3		95.5	
Lahka proga	100.2		98	
Žična valjarna	93.3		90.3	
Valjarna 2400	82.1		87.5	
Valjarna 220	99.4		102	
Valjarna 1300	100		100	
Pocink. pločevina	106	104	101.5	100.1
Hladna valjarna	91.4	*	90.5	*
Posvinčevalnica	73.4	78	76	77.5
Cevarna varil.	106.9	*	105	*
Cevarna vlačil.	160		150.9	
Cevarna pocink.	101		102.9	
Žičarna	91.2		91	
Pocinkovalnica	90.5	89	98.5	98.6
Žebeljarna	97.6	97.6	96.5	96.1
Varilna žica	62.2		61	
Jeklovlek	106.1		105	
Opekarna	103		102.1	
Skupaj	99.6	97.3	97.5	96.5
Kisik	108.2	isto po vrednosti	108.2	isto po vrednosti
Acetilen	87.9		96.3	
Katran	149		146.1	
Elektrocentrale	94.6		102	
Apnenca	89.1		89.1	
Kamnozem	88.5		88.5	
Skupaj	91.5	97.8	93.5	102.2

Izvršitev polletnega plana v % za vso Železarno

	Na osnovni plan	na operativni plan
Po količini	97.5	96.4
Po vrednosti	98	96.8
Po asortimanu	97.1	96

Nato je tov. glavni direktor podal analizo nezgod in odsotnosti.

V letošnjem prvem polletju je bilo 8 smrtnih nesreč in sicer 3 pri zrušitvi strehe v pražarni zaradi snega, 1 v Pulji zaradi neprevidnosti, 3 zastrupitve s plinom in 1 na Hrušici pri razkladanju starega že-

Lastna previdnost

je najboljša

varnostna naprava!

leza. Vse smrtne nesreče so brez krivde zaradi pomanjkanja zaščitnih sredstev. Nadalje je bilo 7 težjih nesreč in 557 nezgod.

Skupaj torej 572 nezgod, kar predstavlja izgubo 12.344 delovnih dni ali 9.3% odsotnih od celotnega števila zaposlenih. V 1. polletju 1951 je ta procent znašal samo 7.9, torej vidimo, da se je letos nevarno dvignil.

dosegli, zato tudi ne moremo še v celoti koristiti plačilnega fonda predpisanega po družbenem planu. Toda po predloženem računu je razvidno, da smo stvarno akumulacijo dosegli, saj je bruto dohodek ustvarjen, le banka ni sprejela denarja, zaradi neplačanih dolgov posameznih podjetij, ki ne morejo v roku 8 dni nakazati denar. Naši uspehi v proizvodnji in dosežena akumulacija, ki sicer še ni v celoti

Nova trafo - postaja
tik pred dograditvijo

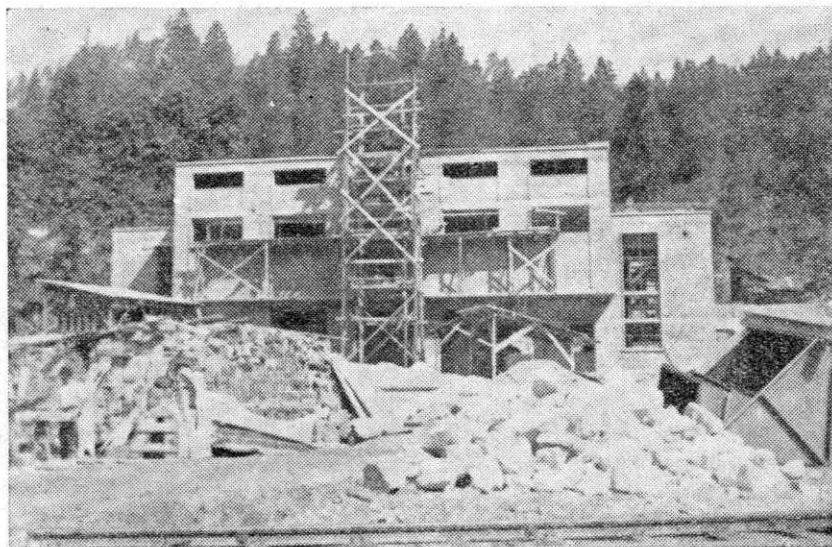

Foto: Franc Torkar

Vse lažje nezgode so se zgodile večinoma po lastni krivdi to je nad 70%. Številne nezgode pa imajo svoj vzrok v premajhni uvežbanosti na posameznih delovnih mestih in nezadostnem opozorilu delovodij na posamezne nevarnosti. Tudi menjava delavcev po različnih delovnih mestih, nered v obratih in pred njimi so često vzrok nezgodam. Potrebno bo izboljšati vse higiensko-tehnične zaščitne naprave, v kolikor pa so potrebne še nove, morajo obratovodstva vztrajati, da se uredi.

V 1. polletju je bilo sprejetih 469 delavcev in 419 odpuščenih.

Stalež je bil dne 30. junija 1952 6102 delavca in nameščenca. Pregled staleža delavcev po mesecih:

	V staležu	Na delovnem mestu	Odsotnih bol., dop. itd.
Januar	5411	4242	1169
Februar	5407	4267	1140
Marc	5404	4285	1119
April	5488	4377	1111
Maj	5521	4036	1535
Junij	5505	4139	1366

Razviden je nenaden porast odsotnih v mesecu maju in tudi juniju, zato je Upravni odbor tudi uvedel kontrolo nad bolovanjem.

V nadaljnjih izvajanjih je tov. direktor podal izčrpno finančno poročilo polletnega poslovanja podjetja iz katerega je bilo razvidno, da je podjetje rentabilno in dobro posluje kljub elementarni neizgodi v letošnji zimi, ki je tovarno zelo prizadela. Akumulacija v polletju z ozirom na celo leto nismo

dosežena, temveč dokumentira z računi, sta nam garant, da lahko s tem staležem kot ga imamo dosežemo še nadaljnje uspehe. Pravico do koriščenja celotnega plačilnega fonda pa bomo imeli čim nam banka prizna doseženo akumulacijo.

Po poročilu tov. glavnega direktorja je sledilo kot naslednja točka

POROČILO O ZAPOSLENI ŽENSKI DELOVNI SILI

ki ga je podal tov. Mlakar Janez.

Uvodoma je povedal, da prvo komisijo sestavlja jo 2 zdravnika, član Delavskega sveta in član Sindikata. Ko je ta komisija ugotovila delovna mesta, ki so neprimerna za ženske, je prišlo do neupravičenega strahu in mnenja, da bodo sploh vse ženske morale zapustiti svoja delovna mesta. To pa ni bilo res. Druga komisija je imela nalogo, da preveri ugotovitve prve komisije z nalogo, da poišče primerna mesta za ženske in vojne in delovne invalide.

Nato je podal poročilo komisije, ki so jo sestavljali tovariši Mlakar Janez, Šorn Ivan, Mikolič Ivan in Ambrož Stana, v vsakem obratu pa so sodelovali tudi obratovodstva in zastopniki Sindikata in Partije, iz katere povzemamo.

Obrat Plavž: je težak obrat, kjer je težko zaposliti ženske. Pri lažjem delu kot pazniki ogrevalcev zraka in čistilnih naprav so zaposleni delovni invalidi, ki poznajo obratne razmere. V skladišču so zaposlene ženske.

Martinarna in elektro peč imata zaposlenih 18 invalidov. Zaposli se zaradi težkega obrata (vročine, prahu, plinov) lahko le malo žensk, kot čistilke in pisarniške moči.

Žična valjarna nima novih delovnih mest za ženske. Vseh 10 invalidov je pravilno zaposlenih.

Predelovalni obrati. V žičarni komisija meni, da se pri gladilcih votlic lahko zaposli ženske in tako sprostijo moška delovna sila, pravtako tudi v obratnem skladišču. V patentirani žici in pocinkovalnici ni mesta za ženske. Hladna valjarna ima 8, žičarna pa 16 invalidov, ki so pravilno zaposleni. Varilna žica zaposluje 33 žensk, vsled velikih naročil, pa se lahko število podvoji. Zaposlenih je 6 invalidov. V cevarni so ženske žerjavovodje zamenjali z invalidi. Rezkalkam navojev zatekajo roke, zato obrat sam želi, da jih postopoma zamenjajo mladinci.

Jeklovlek ne more zaposliti žensk. V zavijalnici in žebeljarni bi se lahko pri pakiranju žičnikov zaposlili 2 ženski, toda spremeniti bi bilo treba normo. Ženska je tudi lahko pri rezanju papirja. V gradbenem oddelku ni delovnih mest za ženske. Od 12 zaposlenih invalidov se pritožuje le Pogačar Franc v tesarni, da je za njegovo invalidnost delo pretežno in prosi za premestitev. Na transportnem oddelku bi se lahko zaposlilo še 15 žensk. Na prometu ni dela za ženske. V konstrukcijski delavnici tudi ne. Šimencu Antonu je treba najti kot bolezenskemu invalidu drugo primerno delovno mesto. V mehanični delavnici bi se lahko pri večjih strojih zaposlile ženske s primerno strokovno izobrazbo. V tem obratu je zaposlenih tudi 6 poročenih žensk, ki nimajo posebne kvalifikacije. V livarni in modelni mizarni ni dela za ženske, od 13 invalidov, pa jih je 5 neprimerno zaposlenih. V energijskem oddelku tudi ni mesta za ženske. Od invalidov bi se eden lahko zaposlil v valjarni 2400. V elektrodelavnicah po normativu lahko takoj sprejmejo 6 navijalk motorjev, vendar še nimajo zato primerne prostora. Na komunalnemu oddelku so skoraj same ženske. Upravnika kolonije Straža bi lahko zamenjal razgledan in energičen invalid, prav tako tudi zaposlene upokojence pri lažjih delih.

V OTK se lahko zaposle ženske s primerno in potrebno strokovno izobrazbo. V nabavnem oddelku bi bili klasifikanti starega železa lahko invalidi, prav tako v skladiščih. V opekarni lahko ostane 47 delovnih mest za ženske. Od 6 invalidov sta neprimerno zaposlena en vojni in en bolezenski invalid.

Javornik I., II., III. in valjarna 2400 nimajo novih delovnih mest za ženske. Mesta, ki jih je komisija označila kot neprimerna za ženske, pa ženske same zapuščajo.

V vseh obratih, kjer ni posebej navedeno, so vsi invalidi pravilno zaposleni.

Po ugotovitvi zdravniške komisije je 153 delovnih mest, ki bi odpadla po uredbi v Uradnem listu št. 7 z dne 7. III. 1952. Največ teh mest je v šamotarni, pa še tam se je 49 teh mest po točnejših ugotovitvah znižalo na 33.

Glede invalidov pa večinoma sami obrati urejajo, da so invalidi zaposleni na primernih delovnih mestih. Če obrati sami za nje ne morejo najti novih mest, je jasno, da jih tudi komisija ne more. Seveda pa bi bilo prav, da so na mestih, kot čuvaji, tehtalci, vratičar n. pr. v martinarni zaposli zdrav človek.

Ob diskusiji o tem vprašanju je postalo jasno, da je nemogoče zamenjati vsa neprimerna delovna

mesta, ker bi bilo nemogoče najti ustrezno nadomestno moško silo za v delo vpeljane ženske. Polagoma pa se bodo ta mesta z upokojitvami ali iz drugih vzrokov itak spraznila in jih z novim dotokom zavzela moška delovna sila. Obrati sami, ki najbolje poznajo svoje razmere in delovne pogoje naj prvenstveno sami rešujejo ta vprašanja. Jasno pa je, da je treba pri tem upoštevati enakopravnost žena in tudi računati s tem, da bi v primeru vojne morale ženske zasesti številna delovna mesta, četudi bi ne bila čisto primerna za nje. Prav te požrtvovalne vloge žena ne smemo podcenjevati, in se spomnimo pri tem herojske vloge, ki jo je odigrala v NOV ne glede na vse muke in težave prav naša žena. Dolžnost obratov je, da rešujejo pravilno te probleme in točno pregledajo stanje zaposlenih žena. Vsa diskusija je bila ena sama potrditev skrbi in brige naše socialistične države za čim pravilnejši odnos do naših deklet in žena, ki jim bodiši kot delavkam ali materam pripada važna vloga pri graditvi naše socialistične družbe in bodočnosti.

Ob koncu je še predsednik Delavskega sveta tov. Jasnič Dante pozval vse člane Delavskega sveta, da naj razširijo in poglobijo svoje delo po svojih obratih, da naj se tesno povežejo z obratovodstvom in člani svojega kolektiva in signalizirajo vse probleme obrata ter tako pomagajo resnično na široki demokratični osnovi vpeljevati vse delovne ljudi v upravljanje in gospodarjenje podjetja in jih tako zainteresirati na uspešni proizvodnji, ki je garant lepše bodočnosti vsakega od nas in vse naše socialistične domovine.

Po krajši diskusiji o nekaterih nepravilnostih v podjetju, kot n. pr. 15 ton zavaljanega materiala v Javorniku I. za kar se ni pozanimal nihče od članov Delavskega sveta, tako da je moral na to opozoriti nekdo drugi in po diskusiji še o drugih manjših problemih in vprašanjih, je Delavski svet ob zaključku zasedanja sprejel sledeče sklepe:

1. Izvršitev sklepa o simulantih, ki so izkoriščali neupravičeno bolezenski dopust.

2. Razdelitev fonda za samostojno razpolaganje in sicer 10 milijonov LOMO Jesenice in 50 milijonov za družbeni standard.

3. Obratovodstva morajo točno izdelati analizo svojih obratov in skupno z računovodstvom stalno voditi evidenco nad svojimi finančnimi in proizvodnimi uspehi.

4. Nabaviti je treba primerni slike obeh narodnih herojev Joža Gregorčiča in Verdnika Matija - Tomaža in se tako primerno oddolžiti spomenu padlih borcev za delavske pravice in našo svobodo.

Obiskujte

LETNI KINO

za „Jelenom“

BIFÉ

Predstave vsak dan
ob 20.30 uri

Zbor Osvobodilne fronte Jesenice -

Pregled dosedanjega dela in pot k novim uspehom

V začetku tega meseca je bil zbor Osvobodilne fronte mesta Jesenice, na katerem so aktivisti, odborniki in člani OF pregledali svoje dosedanje delo, ugotovili uspehe, ki jih organizacija OF na Jesenicah vse več dosega, pa tudi neuspehe in pomanjkljivosti in si zadali nove naloge za predstoječe polletje.

Zbora se je udeležilo 72 članov. Sekretar Mestnega odbora OF Jesenice tov. Soklič je podal svoje poročilo in v imenu, na zadnjem zboru izvoljenega odbora, ki si je zadal kot največjo nalogo politično vzgajati članstvo Fronte in ga zainteresirati na gospodarstvu v podjetjih in pri sodelovanju v ljudskih organih, ugotovil sledeče:

Naše skupno delo po dolžnostih, da vodimo 8.596 članov OF je bilo pomanjkljivo izvedeno, kar je razvidno iz točno vodenega dela terenskih odborov OF, od katerih gre nekaterim vse priznanje in zasluga pri njihovem delu, drugi pa so spričo našega razvoja zelo nedelavni. Praksa je pokazala, da je delo uspešno in politično življenje na višini prav na tistih terenih, ki so uspešno delali že v času naše NOB. Na teh terenih se politične in gospodarske naloge z lahkoto izvajajo in delo političnih funkcionarjev ima veliko pomoč pri članih.

Naloge, ki so še pred nami niso lahke. Sami boste priznali, da uspešno izvedena politična akcija zavisi samo od dobre priprave, v nasprotnem primeru pa funkcionarji ostanejo osamljeni. Zato je treba politično delo omasoviti, mu dati današnjemu razvoju primerno vsebino, predvsem najširšo demokratičnost in se posluževati oblik dela, ki so za posamezen teren najbolj primerne.

V mestnem odboru OF samem je uspešno izpolnjevalo postavljene naloge 7 članov, nadalje 11 članov zadovoljivo, 4 člani odbora pa so ostali nedelavni in sicer: Markelj Slavko, Zalokar Andrej, Skapin Stane in Knaflič Gizela. Zadnjima je nedelavnost v neki meri upravičena zaradi bolezni, prav pa je, če o vseh diskutiramo tudi na tem zboru.

Z linijo direktivnosti smo v celoti prekinili in terenski odbori naj bodo vedno bolj samostojna politična telesa in regulatorji življenja na terenu.

Iz 7 terenskih odborov smo prejeli podatke, da je na področju teh terenov 198 nečlanov Fronte, 13 pa teh podatkov še ni poslalo. Zakaj je še tako število nečlanov še ni jasno ugotovljeno, prepričani pa smo, da jih je med njimi precej, ki nimajo nobenih zaprek, da bi ne bili člani Fronte.

Seznam nečlanov Fronte smo oddali Sindikatu Železarne v obravnavo, da se ugotovi njihovo delovanje v Železarni.

Tov. sekretar je nato podal splošno poročilo o politični dejavnosti ostalih množičnih organizacij in terenskih odborov. Poudaril je pomembno in uspešno vlogo, ki jo je na političnem in gospodarskem polju dosegel Sindikat. Delo AFŽ je med našimi

ženami uspešno, vendar mora svoje delo še bolj aktivizirati. Mladinska organizacija je svoje delo poglobila in poživela. Zveza borcev mora svoje delo poživiti in prav z »Dnevom vstaje« zaktivizirati svoje članstvo. Z ostalimi organizacijami MOOF ni imel stika ali vse premalo, zato ne more podati poročila. Naloga nadaljnjega dela pa je, da se naveže tesnejši stik z vsemi ostalimi organizacijami in društvi in pomaga predvsem pri njihovem političnem delu.

Pri izvrševanju nalog OF so nam v veliki meri pomagali tudi posamezni člani MLO, ki so na zborih volivcev tolmačili naše nove zakone in aktivni člani raznih organizacij, ki so individualno delali s člani Fronte na terenu.

Sklepi zadnjega zbora so bili izvršeni. Posamezni sklepi so bili rešeni tudi z odloki MLO, ki jih je treba stalno uresničevati v vsakdanjem življenju.

Nato je tov. sekretar podal kratek pregled dela posameznih terenskih odborov:

TO OF Groblje. Zadnji zapisnik tega odbora smo prejeli iz dne 30. I. 1952! Čeprav je na tem terenu dosti aktivnih članov OF, delavnost silno pada. V odboru nimajo še nikogar, ki bi organiziral udarniško delo na postaji in ostale delovne akcije.

TO OF Sava pri Jelenju. Je delaven teren tako v političnem smislu, kakor tudi na gospodarskem področju. **TO OF Sava Delavska ulica** tudi ne pošilja zapisnikov in seznamov o nečlanih in tudi bolj slabo dela. **TO OF Ukova** je zelo delaven, kar je razvidno iz dokaj rednih sej in sestankov. Odbor je tudi organiziral delovno akcijo za položitev kabla v letnem gledališču. **TO OF Središče** je z ozirom na preteklo leto organizacijsko delo precej izboljšal. Ni pa podal poročila o številnem stanju članstva, razdelitvi izkaznic in nečlanih OF. **TO OF Murova** vsestransko izpolnjuje svoje naloge. Z ozirom na politično stanje na tem terenu ima precej oster kurs kdo spada in kdo ne spada v Fronto. Navedli so kar 34 volivcev, ki niso vredni, da bi bili člani OF. S posebnim ozirom na močan klerikalni center pa je treba te stvari še pregledati. **TO OF Plavž** je zelo delaven, toda na žalost ne pošilja zapisnikov in poročil. **TO OF Hrušica** je po izvolitvi novega odbora popolnoma zaspal. Odbor v celoti še ni konstituiran, zato je tudi politična aktivizacija na Hrušici popolnoma splahnela. Do danes še nimamo niti enega poročila o sejah in sestankih ter nečlanih OF. **TO OF Sv. Križ** je v zadnjem času zelo nedelaven. Poročil ni nobenih. V tem terenu je precej volivcev, ki niso člani OF in potrebno bi bilo temeljito se pogovoriti o njihovem sprejemu v članstvo. **TO OF Plavški rovt** kljub svoji majhnosti odgovarja organizacijskim nalogam OF. **TO OF Stara Sava** je vsestransko zelo agilen. Posebno skrb posveča pionirjem in samostojno rešuje probleme terena. **TO OF Kamnolom** je tudi zelo agilen in samostojen. **TO OF Podmožak**ja sicer dosega posamezne uspehe, ki pa

niso teč tako vidni kot poprej. Je pa v zaostanku s poročili in seznam. **TO OF Kočna** še kar zadovoljivo dela, le poročil ni. **Terenska odbora OF na Javorniku** delata različno. **TO OF Borovlje** je organizacijsko boljši, ker vedno dostavlja vsa poročila in podatke, česar **TO OF Javornik** ne in zato sklepamo je tudi njegova delavnost slabša. **TO OF Koroška Beča** je problem za se. Morda na Kor. Beli sami najbolje vedo zakaj ta odbor tako slabo dela, čeprav je bil enkrat eden najboljših. **TO OF Potoki** je na gospodarskem polju zelo delaven, ne pošilja pa poročil in podatkov. **TO OF Javorniški rovt** je tudi delaven na gospodarskem polju in prav tako ne pošilja poročil. **TO OF Blejska Dobrava** je eden najboljših terenskih odborov, ki zna reševati politična in gospodarska vprašanja. Pravilno so znali razkrinkati delovanje njihovega duhovnika in so v tem pogledu pravilno razumeli sklep zadnjega zbora o čim večji osamosvojitvi terenov.

Po tem kratkem poročilu je sledila diskusija v kateri so člani posameznih odborov nakazovali probleme svojih terenov z ozirom na poročilo. Tako je od 34 nečlanov na terenu Murova 14 takih, ki so nevredni, da bi bili člani OF, ostali pa so jehovci ali versko blazni ljudje. Terenski odbor Javornik pa je v celoti svoje delo v zadnjem času poživil in organiziral za delo vse ljudi, ki dosedaj niso bili delavni. Še pri tistih 10, ki so bili izključeni, se opaza, da jim ni vseeno, da niso več člani. **TO Javornik** je tudi pristopil kot prvi k predpripravam za občinske volitve. Diskutanti so nasplošno reševali predvsem vprašanja točne evidence članstva, članarine, iznašali svoje težave pri delu na terenu in predlagali tudi točnejšo evidenco nad mladino in njenim sprejetjem v članstvo, daljše roke za dostavo važnejših poročil, pomoč pri zaposlovanju mladine in pouka v šoli ter vrsto drugih problemov. Diskutirali so tudi o nevarnosti koloradskega hrošča, ki se je zelo razširil in dolžnost vseh odborov kakor tudi vseh članov OF je v lastnem in skupnem interesu, da pokrenejo vse za zatiranje tega nevarnega škodljivca.

Nato je, kot ga navajamo v celoti, sledil

REFERAT PREDSEDNIKA MO OF JESENICE TOV. BRUNA VIKTORJA

Na današnjem zboru polit. aktiva OF Jesenice je potrebno, da se dotaknemo nekaterih aktualnih političnih vprašanj in iz njih izhajajoče naloge, ki naj bodo v ospredju aktivizacije OF in njenih organizacij v naslednjih mesecih. Osnovna orientacija naše celotne politične dejavnosti je vsekakor ideološko teoretska priprava terena na jesenske volitve občinskih odborov.

Iz dosedanje razprave o uspehih in pomanjkljivosti naše Fronte smo zasledili pri ocenjevanju posameznih terenskih odborov pa tudi drugih organizacij kritikarstvo ali samokritično priznavanje slabosti. Naše politične organizacije in društva so tako ali toliko dejavna in uspešna, oziroma obratno neuspešna, v kolikor si prizadevamo, oziroma nepri-zadevamo zanje odgovorni in voljeni faktorji. Za primer navajam frontni odbor Podmožaklja, ki je z vsem članstvom zastavil vse sile za ureditev Delav-

skega parka. Tudi javorniški odbor je znal zainteresirati člane za ureditev poti in nasadov in s svojo akcijo uspel. Nasprotno pa na Kor. Beli vprašanje vodovodne napeljave terenski odbor OF in odborniki MLO še kar rešujejo s prepričevanjem, da je akcija v interesu posameznika in skupnosti. Tudi zasip vodovoda nad bolnico na Plavžu ni ravno poponos odboru in frontovcem Plavža. Ti primeri jasno kažejo kako se komunalna dejavnost na gotovih področjih v interesu terenske skupnosti da izvesti z aktivizacijo frontovcev za prostovoljno delo.

Osnovna naloga Fronte pa je politično vzgojno delo za dvig socialistične zavesti in poglobitev socialističnih odnosov. Na tem področju so naši odborniki precej dosegli, predvsem na terenih Podmožaklja, Sava, Javornik in Središče. Na ostalih terenih je te prizadevnosti manjkalo, kljub bogati in zanimivi tematiki, ki jo moramo črpati iz naše družbene stvarnosti in zunanjih političnih dogajanj.

Ena takih oblik kulturno političnega vzgajanja je tudi Ljudska univerza. V letošnji sezoni je bilo v okviru LU 21 predavanj s 4.334 slušatelji, s povprečno udeležbo 206 slušateljev na enem predavanju. V primerjavi z lansko sezono je napredek znaten, z večjo zainteresiranostjo in agitacijo pa bi mogli doseči še večji razmah LU. LU ni delovala na Javorniku in Hrušici, temveč samo na Jesenicah. Odgovornost nosimo zato vsi, zlasti pa lokalni politični faktorji na Javorniku in Hrušici, kakor tudi Mestni odbor Ljudske univerze, v katerem je delal edino predsednik, ki mu gre tudi vse priznanje za uspeh. Premalo je bilo agitacije po sindikalni in frontni liniji, čeprav so bila predavanja aktualna in zanimiva ter predavatelji kvalitetni.

Pomembno vlogo pri posredovanju kulture in oblikovanju zavesti delavstva in ostalega prebivalstva Jesenic in okolice bi moralo imeti Mestno gledališče, kot kulturna umetniška ustanova. Zato moramo za doseg tega to ustanovo moralno in gmotno podpreti, česar pa prav na Jesenicah ni v zadostni meri. Iz podatkov je razvidno, da gre v gledališče vsaki tretji Jeseničan enkrat na leto. Za svojo dejavnost gledališče ob raznih finančnih težavah ni našlo razumevanja in pomoči pri sindikalnih forumih in DS naših podjetij. Gledališče ima 30 stalnih članov ansambla od katerih je polovica delavcev. Kje so vzroki, da je tako majhen odziv delavcev za udejstvovanje v gledališču? Po našem mnenju je vzrokov več. Eden od teh je, da so dalj časa v gledališču samem nezdravi odnosi, grupiranje po simpatijah članov do režiserjev, ki nimajo zdravih medsebojnih odnosov, temveč polno zakulisnih trenj. Drugi vzrok je v tem, da se gledališče s svojim repertoarjem ni približalo delavstvu in ga delavci niso čutili za svojega. Tretji vzrok pa je, da merodajni faktorji niso gledališču posvetili dovolj pažnje in mu niso nudili moralno in materialno podporo in pomoč. Vsekakor je treba v bodoče spremeniti tak odnos do gledališča, ki mora svoje poslanstvo odigrati v večji meri, kot jo je v letošnji sezoni. V gledališču pa je treba dobro prezračiti, da bo zavladal zdrav duh, volja in elan za napredna in kvalitetna odrska dela.

KOLIKO IN KAKŠNE KNJIGE ČITAMO NA JESENICAH

V centralni sindikalni knjižnici je bilo v I. polletju izposojenih 14.793 knjig. Od tega 9.553 leposlovnih, 3.517 mladinskih, 137 znanstvenih, političnih 32 in ostalih 1.112 knjig. Od tujih jezikov so najbolj čitane nemške knjige.

Največ obiskovalcev ima mladina, kar je zelo razveseljivo. Mladincev je 2.045 in 1.181 mladink, skupaj 3.226 mladine od skupnega števila 6.181 obiskovalcev. Žene so bolje zastopane kot moški in sicer 1.704 proti 1.231.

Po socialni strukturi odraslih je od obiskovalcev 2.118 delavcev 671 nameščencev in 46 ostalih. Povprečno pride na obiskovalca 2,5 izposojeni knjigi.

Zelo majhno število izposojenih knjig politične vsebine daje dva zaključka. Ali ima skoraj vsak Jeseničan svojo knjižnico politične literature ali pa je za politično izobrazbo in politično literaturo tako minimalen interes. Vsekakor vprašanje, ki ga je treba konkretnije analizirati ob dejstvu, da je na Jesenicah v politično-družbenih organizacijah preko 900 funkcionarjev, ki je za njihovo uspešno politično delo politična izobrazba nujna.

Na Javorniku je bilo izposojenih 3.384 knjig in 1.416 obiskovalcev. Izposojenih je bilo iz tujih jezikov samo 12 knjig v nemščini, medtem pa leposlovnih 2.758, mladinskih 587, znanstvenih 19 in ena politična. Mladine bere 566, delavcev 745 in 1.104 nameščenci. Medtem ko na Jesenicah 80% prebivalcev obiskuje knjižnico, jo na Javorniku samo 46% prebivalcev.

Ljudje radi berejo, naloga Fronte je le, da širi s politično propagando krog obiskovalcev in jih usmerja v večji meri k aktualni politični literaturi.

Problem za upravo knjižnice so bralci, ki niti po 2 kratnem in celo 4 kratnem opominu ne vrnejo knjig, saj je samo letos bilo že 572 takih primerov. Uprava knjižnice je za materialno zasiguranje uvedla za posamezne bralce kavcijo v višini vrednosti izposojene knjige.

KAKO JE Z NAŠIM TISKOM?

Lenin je tisku posvečal veliko skrb. Nekje je dejal, da je tisk kolektivni mobilizator in organizator delavskega razreda.

Naša frontna organizacija je dosedaj vsekakor premalo storila za širjenje našega tiska.

»Slovenski poročevalec« ima do 1.700 naročnikov in mesečno kolportážo od 4000 do 6000 izvodov. »Ljubljanski dnevnik« ima 186 naročnikov in mesečno kolportážo od 8.500 do 13.000 izvodov. Ponedeljsko izdajo »Slov. poročevalca« prejema 300 rednih naročnikov in kolportážo 900 do 1500 izvodov. »Tovariša« bere 500 do 1005 bralcev, »Borbo« od 600 do 1000, »Gorenjski glas« pa 1.400 do 1.700 bralcev. »Ljudsko pravico« bere do 250 bralcev od tega 170 rednih naročnikov. Število naročnikov »Slov. poročevalca« je padlo od 3.600 na 1.800, »Ljudske pravice« od 750 na 170. Kje so vzroki?

Često se sliši, da se je naročnina preveč podražila, da ni denarja. To ne bo čisto držalo, ker človek, ki čuti potrebo po tisku in vzgoji ne bo pogre-

šal 140.— din za »Poročevalca« in 60.— din za »Pravico«.

Pri MOOF se je formiral klub dopisnikov, ki si je zadal nalogo, da bo seznanjal našo javnost o delu in problemih na Jesenicah, svoje člane pa bo vzgajal in ideološko dvigal tako, da ne bodo samo komentatorji dogodkov, temveč, da bodo zavzeli tudi svoje stališče do konkretnih pojavov. Brez dvoma je klub dopisnikov pozitivna pridobitev za Jesenice, ki bo izboljšala dopisništvo in prispevala k dvigu interesa Jeseničanov za tisk. Potrebno bi bilo, da se na terenskih odborih poveri tovariša ali tovarišico za širjenje našega tiska.

KOLIKO JE BILO NA JESENICAH POPITEGA V POL LETA

Na Jesenicah in v okolici se okrog vsakega 1. in 15. v mesecu pojavlja precej alkoholikov, ki nam niso preveč v ponos. Številke, ki jih bom tukaj navedel, nam narekujejo, da se tega pojava resno lotimo v prvi vrsti s pomočjo Fronte in sindikatov, ki naj organizirata zdravstveno prosvetna predavanja itd. in skušamo odpraviti pretirano pijančevanje, ki ne more koristiti skupnosti.

Vina se je popilo	287.243 l	za 26.502.000.— din
Piva se je popilo	125.500 l	za 6.116.600.— din
Žganja se je popilo	32.442 l	za 10.355.000.— din
Likerjev se je popilo	1.815 l	za 770.000.— din
Skupaj	456.000 l	43.743.600.— din

V te uradne podatke pa ni všteto, koliko se je popilo na kolodvorski restavraciji, kjer točijo Primorke in privatne dobave.

Povprečno vzeto 6.000 pivcev je vsak od njih v 6 mesecih potrošil 7.290.— din. Mogoče bi kazalo ustanoviti društvo abstinentov.

NEKAJ O PROPADLI BIRMI NA JESENICAH

Mnenja smo, da je to vprašanje po vseh govoricah, ki so se širile pred in po 22. juniju treba obravnavati in zavzeti jasno linijo do klerikalnih elementov na Jesenicah na eni strani in do resnično religioznih ljudi na drugi strani.

Znano je, da so se klerikalni elementi zelo vneto pripravljali, da pod krinko birme manifestirajo svojo sovražno protiljudsko razpoloženje. Našli so se celo »preroki«, ki so vedeli, da bo po birmi na Jesenicah v Jugoslaviji prevrat in, da bodo klerikalci prišli na oblast. Ta »preroška« napoved je zagledala beli dan na Hrušici pri Kraševčevi Kristini, po domače Tenjkova. Na Javorniku so klerikalni elementi razširili govorice, da se bo birma vršila, ker tako zahtevajo zapadne sile itd.

No, svoj odgovor je dal napredni jeseniški proletariat, delovna inteligenca in revolucionarna mladina na zborovanjih ob priliki otvoritve mladinskega festivala in ob sprejetju tekmovanja v čast VI. kongresa KPJ. O tem so obvestili tudi škofa Vovka. Jeseniški klerikalci pa so si le malo preveč privoščili, ko so vseno povabili Vovka naj pride birmovat, češ, da je na Jesenicah le nekaj gobčacev, ki delajo hrup okoli njegovega prihoda. Pri Markežu, znanem kle-

rikalnem jedru, so dan pred 22. junijem z vso vne-
mo očistili ob hiši že pet let staro smetišče, ki je
širilo smrad po celo Murovi. Najbrže je Murovčane
nadaljnega smradu obvarovala sama božja previd-
nost. Pri Markežu je tudi neumorno poslovala posre-
dovalnica za botre in botrce, ki so se rekrutirali iz
bivših aktivnih belogardistov in njih zaupnikov.
Segala je celo do kranjske okolice. Neka Štarkova iz
Save je vodila poslovalnico za posojilo oblek, čev-
lje, daril itd. V zobni ambulanti pa je bila telefon-
ska centrala in informacijska pisarna.

Zavedni jeseniški delavci še vedo kdo je streljal
in s kundaki pretepal še noseče žene, še pomnijo
kako so bili preganjani po naročilu krvoloka mini-
stra v črni suknji Korošca.

Nikdar ne bodo pozabili klerikalnih porokov, ki
so se vezali z gestapom in izdajali zavedne Slovence
in borce za svobodo in vseh grozot, ki jih je priza-
dejala izdajalska duhovščina med NOB in po njej.
Zato je jasno, da so našli 22. junija spontano, smer,
ki so jo jasno in odločno pokazali škofu.

Ob tej priliki so se razkrinkali razni ljudje s svo-
jimi izjavami: kot Krašovčeva, Černetova, Furlanovi,
žagar, Ažman in Hafnerjeva iz Plavža, ki je dan
po 22. juniju pljunila v našega sekretarja MOOF.
Mi poznamo te ljudi. Med njimi je nekaj zaslepljen-
cev, ki jih moramo rešiti iz krempljev sovražnikov
ljudstva. Ostalim pa moramo povedati, da jih bomo
tolkli toliko časa, da bodo zlezli nazaj v luknje iz
katerih so le malo preveč pogledali.

Za nedeljo 22. VII. pa so padale izjave, da se
preganja vera, da pri nas ni svobode itd. Tem lju-
dem je treba, da povemo, da pri nas ni svobode in
demokracije le za sovražnike naše socialistične do-
movine, za Vatikanske politične agenture in po-
dobno. Razlikovati moramo poštene vernike od kle-
rikalno politično dejavnih ljudi. Mi marksisti se ne
bomo nikdar odrekli antireligiozni propagandi. Če z
ustavo dopuščamo cerkvi religiozno propagando
imamo mi, delavski razred, isto pravico do antireli-
giozne propagande za osvoboditev človeštva vseh
pedsodkov iz srednjeveške mistike. Antireligiozno
propagando moramo razviti na široki fronti v raz-
nih oblikah. Razkrinkavati moramo eskponente proti-
ljudske duhovščine in ostanke klerikalizma. Zato
imamo vso moralno in politično pravico. Ti kleri-
kalni eksponenti skušajo spraviti v defenzivo naše
aktiviste z očitki, da ni kulturno, ko se Vovka ni
pustilo birmovat. To izjavljajo ljudje, ki nimajo zato
nobenih moralnih kvalifikacij, kot Langus Jože, ki
je med okupacijo z Nemci zasledoval partizane in
zvesto služil Luckmanu. Dalje Pogačnik Jernej, ki
je upognil hrbet pred okupatorjem in Eržen Franc,
ki se je držal sredine, čeprav se je večina Hrušiča-
nov opredelila za NOB in OF. Mi pa vprašamo te
kulturne ljudi, ali je bilo kulturno, kar so počenjali
duhovniki po Dolenjskem in drugod, ko so ubijali
nedolžne otroke in matere, škof Rožman pa jim je
pošiljal svoj blagoslov in pohvale. Prav to bi danes
počel tudi Vovk, saj si drzne matere pozivati v
imenu božje milosti, da se ne prepuščajo zdravniški
indikaciji.

Kako daleč gre klerikalna kultura pa naj služi
tudi primer na Kor. Beli, ko so številni ljudje pod
vplivom župnika Teršiča demonstrativno odklonili
posojilo narodnih noš za gasilski festival. Sploh je
stvar Fronte na Javorniku in Kor. Beli, da razvije
ofenzivnejšo borbo proti klerikalizmu Teršiča in
poglobi ideološko vzgojo in v večji meri skrbi za
razvedrilo mladine in pionirjev.

Pionirski sveti na Hrušici, Savi, Plavžu, Pod-
možaklji in Javorniku so priredili več pionirskih iz-
letov, ki so se izkazali kot ena najboljših oblik za
delo s pionirji. Tako so bili javorniški pionirji v
Crikvenici in na Krku, pionirji iz Podmožaklje pa so
bili ob pomoči in organizaciji DS trgovskih podjetij
v Gozd Martuljku, kjer so se imeli prav prijetno.
Vzgledu DS trgovskih podjetij naj bi sledila tudi
ostala podjetja, forumi in množične organizacije in
tako koristili našim pionirjem in naši bodočnosti.
Fronta mora nuditi največ pomoči terenskim pionir-
skim svetom in odgovarja za njih uspešnejše delo
zlasti med počitnicami.

V diskusiji, ki je sledila, so predvsem obrav-
navali pereče probleme vzgoje naše mladine in vloge
Fronte v vseh ostalih organizacijah, v katerih mo-
rajo prav člani Fronte skrbeti, da se vanje ne
vrinjajo naši nasprotniki.

Po končani diskusiji je bila predlagana komisija
za sestavo sklepov.

SKLEPI ZBORA OF

Na podlagi diskusije in referatov na mestnem
zboru OF Jesenice, ki je vsestransko obravnaval do-
sedanje delo terenskih odborov, kakor mestnega od-
bora OF, ter nakazal bodoče naloge naših frontnih
odborov je zbor sprejel naslednje sklepe:

1. V zvezi s predstoječimi volitvami v ljudski
odbor mestnih občin in okrajev je potrebno, da
odborniki terenskih odborov temeljito prouče refe-
rat tov. Edvarda Kardelja na zasedanju Zvezne
ljudske skupščine in referat tov. Marijana Breclja
na zasedanju glavnega odbora OF Slovenije (glej
Slov. por. z dne 28. 6. 1952.) O tem naj razprav-
ljajo terenski odbori s svojimi člani na v ta namen
sklicanih množičnih sestankih. Poudarjamo, da se
z ozirom na našo demokratizacijo in prenosom ljud-
ske oblasti na ljudske množice (neposredne proizva-
jalce) pravilno in posameznemu članu tolmači ta
uspeh našega razvoja.

2. Nenehno delo osnovnih organizacij OF je, da
še nadalje delajo na tem, da se odbori OF uveljav-
ljajo v svoji dejavnosti kot politična organizacija. V
tej smeri naj se utrjujejo predvsem odbori OF, ki
morajo postati na svojem področju organizatorji
vsega političnega in družbenega življenja delovnih
množic.

V zvezi s tem naj se odbori OF še bolj tesno
povežejo z vsemi množičnimi organizacijami in dru-
štvi na svojem terenu in tako vnašajo v njih poli-
tično vsebino z namenom boljše in uspešnejše akti-
vizacije in vzgoje svojega članstva.

Na tej osnovi naj se vrši diferenciacija članstva,

delo pa naj bo merilo pri ocenjevanju slehernega člana. Le tako bomo lahko še bolj uspešno razkrinkovali sovražnike socializma predvsem pa klerofašistične elemente, ki hočejo pod krinko vere rovariti proti pridobitvam naše borbe.

3. Z ozirom na dejstvo, da posamezni frontni odbori sploh nimajo nobenega pregleda nad članstvom, ali pa imajo pregled nepopoln, naj frontni odbori izvrše točen popis v okviru že danih navodil, ter na podlagi tega sestavijo analizo o članih in nečlanih OF.

Istočasno naj predložijo polletni pregled frontnega dela na svojem terenu.

4. Ker se je v preteklem mesecu ustanovil pri MO OF »Klub dopisnikov« za tisk OF pri MO OF Jesenice - Radvljica, je potrebno, da frontni odbori določijo tovariša, ki naj se bavi z dopisništvom. Člani omenjenega kluba bodo obiskali predsednike in sekretarje množičnih organizacij na terenih, ter se legitimirali z izkaznico izdano od MOOF.

Klub je odprt vsak torek od 17. ure dalje v Delavskem domu (pri Jeleni) kamor ima vsak dostop, posebno pa tisti, ki jih različni problemi teže in bi radi te probleme obravnavali v našem časopisu.

5. Koloradski hrošč se je nevarno razširil tudi na našem področju. Najbolj uspešno sredstvo proti uničevanju nevarnega škodljivca je dnevno in skrb-

no pregledovanje krompirišč, tako družbene kakor privatne lastnine.

Terenski odbori OF naj s svojim članstvom živo zainteresirajo javnost o borbi proti zatiranju koloradskega hrošča. Nudijo naj vso potrebno pomoč odgovornim ljudskim odbornikom svojega terena in tako delajo na tem, da bo škodljivec pravočasno odkrit in zatrt.

Vsak pojav koloradskega hrošča na novih področjih pa takoj javljati svojim odbornikom in mestnemu ljudskemu odboru.

Gornji sklepi so istočasno točke tekmovanja v počastitev VI. kongresa KPJ, ki naj postane množičen odraz naše aktivnosti in predanosti, ter odgovor, da je dejansko program Fronte, program naše Partije.

Da bi bilo tekmovanje čim bolj uspešno in živahno, naj si organizacije posameznih terenov med seboj napovedujejo tekmovanja.

V ta namen je pri Mestnem odboru OF sestavljena tekmovalna komisija, ki bo iz mesečnih poročil terenskih odborov spremljala tekmovanje, ter mesečno razglasila uspehe tekmovanja.

Pripominjamo, da gornje točke niso edini program tekmovanja, ker lahko vsak terenski odbor zase z ozirom na posebnosti svojega terena tekmovanje dopolni, kar bo povečalo samo njihove uspehe.

Sušnik Matija:

TRUDNOVA DOMAČIJA NA PLAVŽU

V naši železarski kroniki ne moremo iti mimo Trudnove domačije, katera je bila nekoč tesneje povezana z našo železarno, ker je bila njen nekak stranski obrat.

Trudnova hiša stoji na zelenem holmu pod Žerjavcem. Okoli nje so sadna drevesa in precej obsežen travnik. Poleg hiše in za hišo je več globokih rovov, v katerih so proti koncu 19. stoletja začeli kopati temnomodro ilovico, ki jo je železarna potrebovala za oblaganje martinarskih peči, ponev in zamaškov.

V drugi polovici 19. stoletja so se v tej hiši ročili posestniku Koširju sinovi Tomaž, Šimen in Janez, ki so že v mladih letih kopali ilovico za potrebe železarne. Janez je po očetu prevzel domačijo, Tomaž je ostal pri hiši in kopal ilovico, Šimen pa je nastopil službo v železarni.

Tomaž in Janez sta dnevno nakopala okoli pet ton ilovice, ki jo je železarna Janezu plačevala po teži, ta pa je brata Tomaža plačeval po 1 gld. 35 krajcarjev na delovni dan.

Janezu, ki se je l. 1895 oženil z brhko Kemfarjevo Katro z Javornika, se je rodilo 7, Tomažu 12 in tudi Šimnu cela vrsta fantov in deklet. Večje število teh otrok in pozneje tudi vnukov je dobilo zaposlitev v železarni.

Vsi trije bratje so že pred desetletji legli k večnemu počitku. Z njimi pa je zamrlo tudi delo v temnih rovih.

Na nekoliko višje ležeči gmajni za Trudnovo hišo so še pred 60 leti kopali tudi gips za železarno. Ta gips so v posušenem stanju mleli v malem

mlinu, ki je stal ob sedaj že pokriti strugi potoka Roje v bližini nove bolnišnice.

V rovih, v katerih so kopali ilovico, je prevladovala mokra in polzeča zemlja, zato so se rovi kmalu sesedli, v rovih, v katerih so kopali gips, pa je prevladoval bolj suh in skalnat svet, zato so se rovi bolje ohranili.

Janez Košir

Janez Košir starejši

Med narodno osvobodilno borbo so se v nekem opuščnem rovu za gips v času najhujše nevarnosti zadrževali partizani. To je prišlo na uho Gestapovcem, ki so prišli k sedanjemu gospodarju Janezu in zahtevali, da naj jim takoj pokaže rov, v katerem

so si uredili bivališče partizani. Janez jim je pod pritiskom pokazal vse sesedle rove na svojem svetu, ni jim pa pokazal rova višje gori v gmajni, v katerem so bili v kritičnem času partizani.

Partizani so si v tem rovu uredili zasilno bivališče. Potrebne slarnjače in odeje jim je preskrbel Janez. Za razsvetljavo jim je služila stara rudarska leščerba, ki je nekdanj služila pri kopanju ilovice stricu Tomaže. Ta leščerba se nahaja sedaj v jese-niškem muzeju in nosi inventarno številko 557.

Ker je bil rov za gips le preveč oddaljen od Trudnove hiše, v katere podstrešju so v senu večkrat spali partizani, sta Janez in Franc zgradila v hiši bunker, v katerem bi se v slučaju sile skri-lo do 10 partizanov. Vhod v bunker je bil tako zamaskiran, da ga je nemogoče odkriti, izhod pa tudi, da bi partizani nemoteno odšli, če bi se nevarnost pojavila v bližini. V tem bunkerju si je marsikateri borec rešil življenje.

Janez Košir je bil dne 27. aprila t. l. odlikovan od IOOF za požrtvovalno delo in trpljenje med okupacijo. Med okupacijo so ga belogardisti odvlekli na Gestapo, kjer je bil pet dni strašno mučen in obsojen na smrt. Obsodba pa ni bila izvršena, ker se je neki vplivni Jeseničan v zadnjih trenutkih potegnil zanj.

Ker je dobri in težko preizkušen mož že dlje časa bolan, so mu frontovci terena Plavž, v katerem vsa leta uspešno deluje, prinesli odlikovanje na dom. V imenu centra sta z lepimi nagovori čestitala tov. Viktorija Bregant in Vinko Kunšič. Pevski zbor kovinarjev pa mu je pod vodstvom tovariša Ulaga zapel nekaj partizanskih pesmi.

Stara Trudnova hiša je bila takrat tako polna ljudi, kot še nikoli in ta dan je bil za Janeza Koširja najlepši dan v življenju.

B. E.:

0 toploti in gospodarjenju z njo

Na splošno je naloga toplotnega gospodarstva dvojna:

1. nuditi in zagotoviti potrebno množino toplote pri merne temperature za posamezne proizvodne procese in

2. ldeti nad produktivnim gospodarjenjem z isto.

Končni cilj toplotnega gospodarstva mora biti ustvarjanje prihrankov ob proizvodjanju in izrabljanju toplote pri najboljši stopnji koristnega učinka.

Kako naj bo toplotno gospodarstvo organizirano, da bo moglo izpolnjevati svoje naloge?

Toplotno gospodarstvo mora imeti **statistično službo**. Ta mora tekoče izračunavati toplotno energijski tok celokupnega podjetja. Vsa praktična tehnika bazira pravzaprav na izsledkih dobljenih s pomočjo skrbno zbranih statističnih podatkov. Statistika naj bo mesečna, po potrebi tudi dnevna, in sestavlja bilance najvažnejših vrst energije. Dalje prilagojuje tekoče porabe in dobave ter primerja porabe posameznih potrošniških skupin z že znanimi specifičnimi porabami.

Statistika mora imeti dnevno evidenco nad vsemi pISOŠINI in števnimi merilnimi instrumenti. Merilne trakove zbira in določa s planimetriranjem povprečne rezultate.

Statistika naj bo organizirana tako, da odgovarja željam tehničnega vodstva, knjigovodstva in samega toplotnega gospodarstva.

Zunanja služba opravlja nadzor nad toplotno-tehničnimi napravami v pogonu. Sem spada šolanje in podučevanje posluževalcev teh naprav. Toplotno gospodarstvo mora imeti dalje **nadzor nad merilnimi instrumenti** in nad periodičnim umerjanjem istih.

Toplotno gospodarstvo organizira in izvaja **enkratne meritve** naprav, na katere je postala statistična služba pozorna radi neenakomernih porab. Neizbežna je **povezava s kapitalno izgradnjo** predvsem pri postavitvah novih obratov — porabjalcev toplote in drugih oblik energije. Nujno je tekoče spremljanje vse strokovne literature.

Oglejmo si še pomen meritev. Že znani naravoslovec Galilej je dejal, da je treba vse meriti, kar se meriti more. Vse, kar pa zaenkrat ni mogoče meriti, je treba precureti tako, da bo meritev možna. Sistematična merjenja se izvajajo v industriji šele kakih 20 do 30 let. Pred tem časom so se vršile meritve v industriji le izjemoma. Specifične porabe še niso bile važne. Temperature so se ocenjevale. Točnosti ni bilo nobene. Za vse je bilo odgovorno izvežbano mojstrovo oko. Merilna tehnika je prišla do izraza šele z vedno večjo konkurenco med posameznimi proizvajalci. Meritve namreč pomagajo pri štednji.

Tehnika je izdelala tokom let celo serijo merilnih pripomočkov. Najboljši med njimi so se udomačili in jih v naprednih državah uporabljajo v vedno večji meri. Proizvodnja merilnih instrumentov in pa načini merenj se vedno bolj izpopolnjujejo. Posebno po zadnji svetovni vojni se je merilna tehnika nad vse poživila. Države, ki na tem področju do sedaj še niso kdovekaj prispevale, so skušale po vojni zamujeno nadoknaditi. Naj omenim samo velikanske napore, ki so jih na tem polju napravili v Angliji na področju metalurške merilne tehnike: merjenju temperatur, pritiskov itd. pri metalurških procesih.

Nemška merilna tehnika je imela na tem področju svojčas velik naskok. Sedaj je seveda napram Ameriki pa tudi napram Angliji v zaostanku. Če je Anglija leta 1939 izdelala merilnih instrumentov samo za 7,5 milijonov funtov sterlingov, je narastla vrednost te produkcije v letu 1942 že na 30 milijonov. Seveda je ta nagel skok proizvodnje merilnih instrumentov posledica vojne. Mnenja so, da je razvoj znanosti odvisen merodajno in izključno od razvoja merilne tehnike in njenih pripomočkov.

Ogromen napredek je dosegel razvoj merilne tehnike v Ameriki. Pravijo, da uporabljajo v tovarnah za atomske bombe okrog 200.000 merilnih instrumentov. V Ameriki so neverjetno izpopolnili avto-

matično vodenje posameznih proizvodnih postopkov. Veliko je k temu pripomoglo pomanjkanje izvežbane delovne sile med vojno.

Brez dvoma je primerna sodobna oprema podjetja z merilnimi instrumenti neobhodno potrebna, če hočemo tudi po sodobnih principih voditi naše delovne postopke.

Merilni instrument ima vzgojen moment. On uvaja kontrolo in olajšuje delo. Seveda je pa koristen šele takrat, če kaže pravilno. Ljudje morajo dobiti zaupanje v instrumente. Sicer je z instrumenti tako, kot s pokvarjeno javno uro: enkrat kaže, pa spet neha, kadar pa kaže, kaže narobe. Do instrumentov, ki tako funkcionirajo, ne more imeti nihče zaupanja.

Brez dvoma je potreben temeljit prevdarek, koliko in kakšnih instrumentov potrebujemo za posamezne proizvodne procepe. Instrumenti so namreč izredno dragi. Treba je postaviti tudi tukaj, kot povsod v sodobni tehniki, rentabilen račun. Na noben način ne smemo v nabavo merilnih instrumentov vložiti več denarja, kot nam ga ti lahko prihranijo. Na podlagi statistike se ugotovili, da je mogoče povprečno z merilnimi instrumenti prihraniti ca 5% pri posameznih porabah. Mnogokrat je pa ta prihranek lahko tudi občutno večji.

Instrumenti zahtevajo mnogo nege. Osebe, ki jih poslučuje, mora biti s konstrukcijo in funkcijo istih dobro seznanjeno. Šele takrat bodo v stanju najhitreje odstranjevati defekte in najpriljubljeneje organizirati njihovo vzdrževanje.

Pri odčitavanju merjenih rezultatov je treba biti točen, kolikor to instrument dopušča. Naj navedem samo sledeč primer: za 14—15° C prenizka temperatura pare pomeni 1% večjo porabo toplote pri parnih turbinah. Pri velikih enotah bi torej kazalo skoro namestiti posebnega človeka, ki bi pazil izključno na temperaturo pare.

Omenil sem že, da je nepotrebno kopičenje instrumentov potrata. Poglejmo si sledeč rentabilni račun, ki je povzet po neki nemški reviji iz leta 1951.

Imamo vodoceveni parni kotel zmogljivosti 20 ton/h. Predpostavimo, da kuri ta kotel črn premog (7500 Kal/kg) in da obratuje v enem letu 5000 ur. Letni izdatki za premog znašajo 600.000 DM.

Kotel naj ima kompletno merilno ploščo za merjenje dobave vode, merjenje potrebnih temperatur, vlekov, CO₂ + O₂. Taka oprema naj velja 10.000 DM.

Proračun predvideva letno sledeče izdatke za vzdrževanje teh naprav:

nadomestni deli	400.— DM
nadzor 600 del. ur	1.200.— »
revizija instrumentov s strani dobavne firme	300.— »
plača toplotnega tehnika	3.600.— »
amortizacija	1.500.— »

skupaj letno izdatkov 7.000.— DM

Če smo dosegli 1,2% manjšo porabo premoga, smo pokrili vzdrževanje merilne naprave.

Če ima isti kotel 7500 obratnih ur, rabimo v isto svrhu samo še 0,8% prihranka na premogu. Po vsem tem je jasno, da je v odgovarjajočih mejah

organiziranje toplotnega gospodarstva neobhodno potrebno. Seveda mora biti naše toplotno gospodarstvo prilagojeno našim domačim potrebam in razmeram.

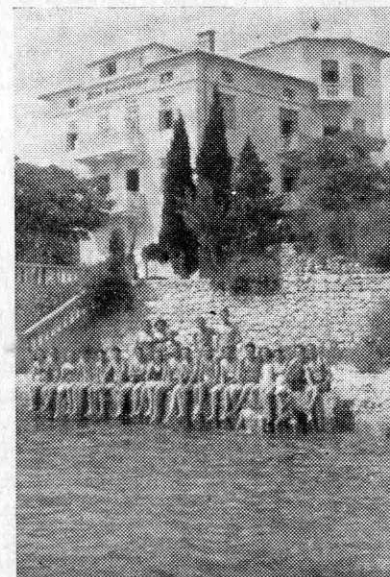
Omenim naj še, da je n. pr. dobra gospodinja nujno istočasno tudi dober toplotni gospodar. Dobra gospodinja zakuri takrat in toliko, kadar in kolikor potrebuje toplote. Dobra gospodinja ne bo nikdar napolnila štedilnika z drvni in premogom, kadar mleku v lončku le še malo manjka, da bo vrelo. Tako bo delala samo gospodinja, ki ne kupuje sama drva in premoga. Dobra gospodinja bo preklopila električni tok ali plin na majhen ogenj, če mora krompirček ali juha samo pomalem vreti. Uporabila ne bo največje kuhalnikove plošče, če mora pogreti samo čisto majhen lonček vode. Tudi bo po končani kurjavi pozimi pri štedilniku potisnila zapah v dimni kanal in zaprla odprtine za vstop zraka v kurišče. Zdi se mi, da bi se marsikdo, ki ima v službi opravka s toplotno tehničnimi problemi mogel na domačem ognjišču marsikaj naučiti.

Dalje ne bo dobra gospodinja nikdar zakurila v sobah, da bi morala pozneje odpreti okna. Ravno tako ne bo pretirano dolgo zračila pozimi sob. Saj se nezakajena soba v 15 minutah brez dvoma dovolj intenzivno prezrači.

Na podlagi dosedanjega dela toplotnega gospodarstva moremo ugotoviti pri nekaterih obratih polno razumevanje do teh problemov, pri drugih zopet več ali manj odklonilno stališče. Razumem tako ene, kot druge. O sličnih stališčih in odnosih do toplotnega gospodarstva sem čital tudi v inozemskih revijah. Vendar sem prepričan, da se bo s pravilno taktiko dalo urediti, da se bodo ti odnosi, kjer niso dobri,boljšali. Dejstvo je, kot so v inozemstvu ugotovili, da more dober toplotni tehnik prihraniti toliko premoga, kot ga nakoplje 5 rudarjev. Torej je dober toplotni tehnik lahko obratu samo v pomoč, nikakor pa ne v izgubo ali nadlogo.

Ali
si že bil
v našem
domu v
Crikvenici?

Če še ne,
potem preživi
svoj dopust
ob morju
in ne bo ti
žal!

PROF. FRANJO BAŠ:

Vzgojne naloge muzejev do proizvodnje

Muzeji za uporabne znanosti, oziroma gospodarski muzeji, se niso zadovoljili samo s povezavo s šolstvom, temveč so razširili svojo dejavnost tudi na strokovne šole, kakor so jo pričeli prvi tehniški in umetno obrtni muzeji in na vso javnost in šli tako po poti, ki jo je umetnostnim muzejem nakazal 1886 A. Lichtwark z izjavo, da so ustanove, ki iniciativno delajo na umetnostni izobrazbi ljudstva. Muzeji za uporabne znanosti so dosegli uspehe in popularnost, ko so opravljali znanstveno izobraževanje strokovnjakov v proizvodnji kot svojo posredno nalogo in prevzeli za svojo neposredno nalogo skrb, da seznanijo z znanstvenimi odkritji in s produkcij-

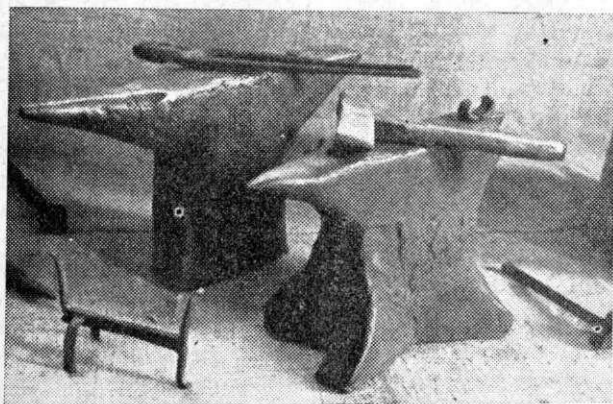

Foto: Franc Torkar

skimi procesi ljudi, ki so strokovno v tem laiki, tako da izobražujejo ne samo pripadnike strok, ki so jim muzeji namenjeni, ampak predvsem nestrokovnjake. Obrtni, industrijski in uporabno-znanstveni muzej v svoji sodobni obliki ne apelira samo na obrtnika, industrijskega in podobnega nameščenca, temveč na vse ljudstvo in se mu predstavlja kot ponazorilo tehnične kulture in s tem tudi novega časa: brez romantičnih občutij, temveč predvsem z znanstveno dokumentirano uporabnostjo razstavnega gradiva z vsestransko psihološko ter pedagoško opremo, ki je sorodna razstavljenemu gradivu, da ga kar najboljše uvršča v funkcije življenja, ki ga je rodilo in razvilo ter tako približa nestrokovnjaku, da ga doume in doživlja, strokovnjaku pa, da se požiivi in poglobi v svoje delovno okolje. Ker pri tem posamezni nestrokovnjak ni mogel doumeti v vrsti genetično razstavljenih predmetov njihovih posameznosti in vpliva na proizvodnjo, se je poleg genetične razstavne metode pokazala za potrebno in uspešno ergološko poudarjena biocentrična razstavna metoda — analogna biološki v prirodoslovnih muzejih in kulturno-zgodovinski v historičnih — ki podaja deloma produkcijski proces, deloma pa sestav delovnega obrata z njegovim razmerjem med strojem in orodjem in surovino. K dotedanjima vzgojnima ciljema muzejev, da vplivajo s tolmačenjem umetnosti in prirode se je tako pridružil novi tretji vzgojni cilj muzejev, da po

vzgledu prirode in delavnice dinamično ponazarjajo proizvodno delo in ustvarjanje.

Široke, izvenstrokovne vzgojne naloge muzejev za uporabne znanosti izvirajo tudi iz širokih organizacijskih temeljev, kjer se družijo eksaktne znanosti z gospodarskimi obrati in delovnimi skupnostmi, da tako ustvarjajo za muzeje primerne materialne in psihološke delovne predpogoje, ki omogočajo smotrno znanstveno in vzgojno delo tudi za daljše dobe. Sodelovanje strokovnjakov iz muzejev s predstavniki uporabnih znanosti, gospodarskih podjetij in delavskih organizacij pri postavljanju načel o muzejski politiki je v veliki meri zavarovalo muzeje uporabnih znanosti pred profesionalizmom, jih ohranilo v stiku z razvojem posameznih znanstvenih disciplin ter jih povežalo s proizvodnjo in z delavstvom. Vprav delavsko gibanje je na prehodu 19. in 20. stoletja ponovno postavilo zahtevo, da postanejo muzeji ljudske izobraževalne ustanove in v izročilu teh zahtev pripada našim sindikatom pomembna iniciativna vloga v naši današnji muzejski politiki.

Z razširjeno delavnostjo in z delom ne samo za strokovno, temveč tudi za vso laično javnost so muzeji za uporabno znanost prenehali biti pomočnik šolstva in so postali samostojne izobraževalne ustanove. Njihova samostojnost se izraža v muzejski metodi za posredovanje uspehov znanstvene in muzejske dejavnosti, t. j. v predmetnem ponazorjanju na smotnih in znanstveno dognanih razstavah. Muzejska razstava postaja sodobna, ekonomična in pedagoško utemeljena metoda za posredovanje znanosti in umetnosti, ki so enakovredno družji z govorno besedo, tiskom in filmom. Če uporablja predvsem govorno besedo prosveta od ljudske do visoke šole, tisk predvsem institutni, pa uporablja muzej za posredovanje razstavo, ki ji priključi govorno besedo in tisk, da stopnjuje učinkovitost razstave. Muzeji so tako postali avtonomne vzgojne ustanove, ki delujejo z lastno metodo za iste cilje kot govorna beseda, tisk in film. S svojo delovno metodo vplivajo na konkretne mislece, dvigajo s predmetnostjo na razstavah nazornost do višine, ki jih slike ne dosežejo, vodijo do jasnih zaznav, predstav in pojmov, dvigajo smisel za kritično opazovanje in obujajo spomin v večji meri kakor je to mogoče govornimi besedi ali tisku.

Velika večina ljudi v proizvodnji so konkretni misleci, t. j. realisti, ki jim vzgojno muzejska delovna metoda psihološko in praktično najbolj ustreza in jih dejansko tudi izven muzejev preko poizkusov in delavnic razvija v samoizobrazbi brez govorne besede ali knjige, kar jim navadno nadomešča slika. Prav v tem psihološkem in pedagoškem temelju so dosegli velike uspehe Conservatoires des arts et métiers, South-Kensington museum, Oesterreichisches Museum für Kunst und Industrie, Deutsches Museum, Palais de la découverte in vrsta umetno-obrtnih muzejev, ki so praktično pokazali vzgojne naloge muzejev do proizvodnje v populari-

zaciji znanstvenih izsledkov in našli za popularizacijo primerna sredstva v smotrni razstavi, ki jo posvečujejo beseda, tisk in film. Ni pa to samo naloga gospodarskih in tehniških muzejev, temveč v isti meri tudi prirodoslovnih in umetniških, da med množico v proizvodnji popularizirajo naravo in umetnost.

Vzgojna muzejska naloga do obrti in industrije obstoji po ugotovitvah iz preteklosti v zbiranju, upravljanju in ponazorjevanju historične in sodobne obrtne ter industrijske proizvodnje z njeno kakovostno dokumentacijo. Ta vzgojna naloga je po smotru vzporedna z nalogami prirodoslovnih, historičnih in umetnostnih muzejev, ki jih razširja na sodobno tehnično kulturo. Narobe kot obrtni in industrijski muzeji 19. stoletja, ki so s svojim delovnim programom vplivali po vzornih zbirkah izdelkov in kot šole na stroko, ki so ji pripadali, apelirajo sodobni muzeji obrtne in industrijske proizvodnje prav tako na laike, medtem ko skrbijo za strokovnjaka poklicni instituti. Sodobni muzeji obrtne in industrijske proizvodnje so tako nazorne izobraževalne ljudske univerze.

Posebne vzgojne naloge muzejev uporabnih znanosti do proizvodnje obstojajo zato zlasti iz uvažanja v historično gradivo obrti in industrije in s tem v zbiranje in obravnavanje dokumentarnega gradiva za njihovo zgodovino, ki je pri nas še malo razvita, da tako nadomeščajo pomanjkanje zgodovinskih uvodov v posamezne uporabne znanosti in proizvodne panoge. Ta vzgojna naloga je predvsem znanstvena in namenjena visokim šolam in šele v drugi vrsti prosvetna. Druge vzgojne naloge pa so za muzeje uporabnih znanosti skupne z umetnostnimi, historičnimi in prirodoslovnimi muzeji in obstojijo, poleg znanstvenih nalog študijskih zbirk, v popularizaciji izsledkov posameznih znanstvenih disciplin vsemu ljudstvu z razstavami. Umetnik kot laik uporabnih znanosti bo našel v muzeju proizvodnje možnost, da se na najhitrejši in najbolj ekonomični način seznani z izsledki proizvodnje in uporabne znanosti; zgodovinar kot laik prirodoslovja v prirodoslovnih, prirodoslovec kot laik umetnosti v umetnostnih muzejih in podobno. S tem razširjajo muzeji kulturno obzorje specialno šolanih posameznikov, jih seznanjajo z razvojem življenja okoli njih

in varujejo pred kulturno osamelostjo v strokovnem cehovstvu.

Precej svojstveno je vzgojno razmerje muzejev do delovnih skupnosti v obrti in industriji. Vodstva obrti in industrije imajo navadno prvenstveni interes na strokovnem izpopolnjevanju svojega nameščenstva. Nameščenstvo samo ima po dosedanjih izkušnjah precej enakovrstne interese do prirodoslovja, zgodovine, umetnosti ali tehnike. Pri umetnosti bo prvo vprašanje povprečnega človeka iz proizvodnje, kako je umetnina nastajala, pri uporabnem predmetu, poleg tega še kako deluje in služi človeku in pri prirodoslovnem, kako se množi in živi. Splošno je zanimanje za starost in vrednost razstavljenih predmetov, s čimer je človek iz obrtne in industrijske proizvodnje enak kmetu, ki opazuje predmet z vidika interesantnosti in materialne vrednosti.

Sodelovanje proizvodnje in muzejev se začne pri nastanku muzejev, ki bi morali biti iz vzgojnih smotrov skupni cilji posameznih podjetij in znanstvenikov stroke, ki ji je muzej namenjen. Brez sodelovanja oblasti in delavskih svetov na pr. ni mogoče zavarovati historičnega in produkcijsko pomembnega inventarja za muzej, temveč bo prišel med staro železo. Da naša podjetja pravilno pojmujejo pomen razstavne metode za proizvodnjo dokazujejo številne javne razstave zlasti lokalne industrije po vsej Jugoslaviji, interne zbirke izdelkov, ki imajo marsikje že same zase znanstveno muzejsko vrednost in končno lepe vsote, ki so bile po osvoboditvi uporabljene za nakup umetnin. Večinoma je treba to dejavnost zasledovati perspektivno z vidika spomeniškega varstva; tu in tam pa že morejo služiti sodobne občasne razstave in zbirke za temelj bodočim muzejem posameznih proizvodnih nalog ali socialistične graditve, kakor so se iz podobnih razstav tudi v preteklosti rodili mnogi naši muzeji. Tako prerajeni muzej bo rasel v sodelovanju ljudske oblasti, gospodarskih podjetij, množičnih organizacij in strokovne muzejske uprave, iz česar bo sledila tudi vzgojna smer rastočega muzeja in njen vpliv na ljudstvo. Gospodarsko podjetje bo tako vplivalo na bodočo vzgojo ljudstva s konservatorskim ohranjanjem inventarja za proizvodnjo in s finančno pomočjo pri izgrajevanju muzeja.

SINDIKALNO GIBANJE V SVETU

SINDIKALNO GIBANJE V SVETU

Pod tem naslovom bo »Železar« prinašal odslej članke o sindikalnem gibanju v svetu in seznanjal bralce o o problemih in delu sindikalnega gibanja delovnega razreda drugih držav in narodov in tako približal njegovo borbo za pravice proletariata tudi nam. V tej številki pričnemo s sindikalnim gibanjem v Indiji.

SINDIKALNO GIBANJE V INDIJI

Članek je posnet po poročilih tov. Marka Belinića iz Kongresa indijskega sindikata in njegovih vtisih o življenju delavskega razreda Indije.

IZ RAZGOVORA S PREDSTAVNIKI MINISTRSTVA ZA DELO

Ministrstvo za delo (v Indiji) je bilo osnovano šele pred nekaj leti. Preje je obstajalo v okviru drugih ministrstev, konkretno ministrstva za javna dela in industrijo in je bilo šele 1947 osnovano kot samostojni resor na čelu z ministrom, ki je član vlade. Splošno delo ministrstva vodi sekretar z dvema pomočnikoma ministra, ki sta direktno zadolžena eden za delovne odnose in drugi za probleme delovne sile. V okviru ministrstva dela je tudi generalna direkcija socialnega zavarovanja, ki pa se šele formira. Prvi zakon o socialnem zavarovanju je bil sprejet komaj pred štirimi leti in je pravi-

zaprav šele sedaj stopil v veljavo, a to samo v dveh mestih New Delhiju in Kampuru, kajti odredbe zakona veljajo samo za omejeno število gotovih kategorij delavcev, torej je še zelo ozek. Po njihovih lastnih izjavah predstavlja samo eksperiment, ki bi predstavljal osnovo za razširitev zakona. Za sedaj je v imenovanih mestih zajetih okoli 200.000 delavcev in uvedeni skromni prispevki za tri veje socialnega zavarovanja: hranarina, invalidnina in pomoč materam. Pred štirimi leti je bila uvedena tudi starostna pokojnina za 300.000 rudarjev na osnovi mesečnih vplačil in prispevkov delodajalca. Rudarji vplačujejo mesečno okrog 1 rupijo in prav toliko delodajalci. Do zdaj je na ta način zbranih 30 milijonov rupij, iz katerih črpajo izdatke za omenjeno penzije rudarjem, ko dosežejo starost 50 let. V načrtu je, da se ta sistem razširi še na delavce drugih šest industrijskih panog, tako da bi v perspektivi zajel okrog 2,5 milijona industrijskih delavcev. Poleg tega pa je predvideno tudi povišanje prispevka delavca, ki bi naj znašal $\frac{1}{16}$ plače.

Petletni načrt ima, po izjavah pomočnika ministra, svoje težišče v poljedelstvu in njegovem razvoju, predvsem na regulacijskih delih in sistemih povezanih jezov v rečnih dolinah. Poleg tega država predvideva zgraditev tovarne za proizvodnjo umetnega gnojila in tovarne letal. Po izjavah uradnih predstavnikov, pa se industriji v celoti trenutno ne more posvetiti večja skrb, ker poleg drugega primanjkuje tudi tujih valut. Zato je osnovni cilj petletnega plana Indije zagotavljanje prehrane prebivalstvu. Pri takih pogojih se jasno problem delovne sile sploh ne postavlja.

ŽIVLJENJE DELOVNEGA RAZREDA INDIJE

Čeprav je bil naš obisk v Indiji omejen samo na dvoje mest, od katerih je eden (New Delhi) v glavnem administrativno središče z manjšim številom delavcev, smo vendarle na osnovi opazovanj, razgovorov s sindikalnimi funkcionarji in delavci ter zbiranjem podatkov dobili precej jasno sliko o življenju in razmerah indijskega delovnega razreda. To je slika skrajne bede in siromaštva ob največji kulturni zaostalosti, slika, ki je za naše pojme zlasti z ozirom na industrijske delavce enostavno nerazumljiva.

Stanje v Bombayu, enem največjih industrijskih središč Indije in mestu s preko tremi milijoni prebivalcev, je v tem pogledu dovolj karakteristično in predstavlja več ali manj tipično ilustracijo življenjskih pogojev delavskega razreda Indije. Položaj delavcev se je v zadnjih nekaj mesecih še bolj poslabšal zaradi depresije gospodarskega življenja Indije. Po umetno ustvarjeni prosperiteti izzvani s povečanim povpraševanjem zaradi vojne v Koreji in dviganjem cen gotovih artiklov, je ponovno prišla do izraza tendenca k povračanju normalnega stanja. Kot rezultat tega je bil nekaj tednov pred našim prihodom zabeležen nagel pad cen nekaterih industrijskih artiklov. Kapitalisti so na to reagirali s pozivi za omejitev gospodarske dejavnosti, za zmanjšanje proizvodnje in zapiranjem podjetij v pričakovanju »boljših časov«. Vsekakor so kapitalisti, navajeni na ekstraprofite v začasnem ugodnem razdobju, hoteli obdržati visoke cene in zvaliti breme gospodarskih težkoč na hrbet delavskemu razredu in delavskim množicam sploh. Tako se je število brezposelnih naglo večalo in skoraj istočasno je še vlada ukinila subvencije za prehrano, zaradi česar so v Bombayu v nekaj tednih cene prehranbenih artiklov skočile za 50%. Razumljivo je, da se je s tem že itak težek položaj delavcev še poslabšal.

S tem je bila v prvi vrsti prizadeta že itak pomanjkljiva prehrana delavcev. Toda problem prehranjevanja prebivalstva je tudi brez tega največji problem od vseh,

kar jih ima indijska vlada. Po podatkih neke ankete je od 100 družin samo 39 takih, ki so v stanju, da si zagotovijo najesnovnejše potrebe v prehrani. Zato je tudi umrljivost zelo velika in povprečna življenjska doba zelo majhna. Ne samo, da je kalorična vrednost prehrane indijskih delavcev med najnižjimi na svetu, temveč je tudi njen sestav zelo neprimeren, ker je v glavnem vegetarijanski in pomanjkljiv na vitaminih. Meso, ribe, mleko, olje in dražja povitnina — vse to so artikli, ki so za delavca skoraj popolnoma nedosegljivi. Isto velja za sveže sadje, sladkor in še druge artikle. Nič ni pomembnejše, če okoli 25% novorojenčkov ne živi več kot leto dni, če je povprečna doba starosti okrog 26 let in če se bolezni kot malarija, tifus, tuberkuloza in kuga razširjajo na vse strani, pretvarjajoč se večkrat v epidemije z milijonskimi žrtvami. Delavski predeli v Bombayu so zato naselja ljudi izčrpanih obrazov in teles, zaostalih otrok. Čeprav gre 80% delavskih družin za zaslužkov samo za hrano, to še daleč ni dovolj za potrebe ponavadi zelo številne družine.

Nič boljše niso razmere z obleko. Čeprav tekstilna industrija spada med najbolj razvite gospodarske panoge in ima za seboj dolgoletne tradicije, a Indijo smatrajo za deželo, ki bi lahko zadovoljila v tem pogledu vse svoje prebivalstvo, delavci v Bombayu komaj da imajo kaj na sebi. Naj so na delovnem mestu v tovarni, na ulici ali pred svojimi bajtami niso drugače oblečeni, kot z večjim ali manjšim kosom platna ovitim okrog beder ali vrženim preko ramen. Čeprav je klima zelo topla, vendarle bi bila potrebna večja sredstva za odstranitev bedne in nemogoče oblike. O kakšnih čevljih ali obuvalih ni govora. Delavci hodijo, vsi brez izjeme, bosi.

Najmučnejši občutek na tujca pa napravlja stanovanjsko vprašanje. V Bombayu okoli pol milijona delavcev sploh nima nobenega stanovanja in spijo na cestah. S culo pod roko ali preko ramena čez dan opravljajo svoj posel, zvečer pa zavzamejo svoj prostor med tisočimi sebi enakih na pločnikih Bombaya. Poleg teh živi okoli 1.300.000 delavcev v »hišah«, ki jih je težko opisati. Pri tem naj omenimo, da ni stanje v Bombayu nič slabše od stanja v drugih industrijskih središčih. Za Kalkuto, Ahmedabad in Madras celo trdijo, da prekašajo v tem Bombay.

Gre za cele mestne četrti, ki se razprostirajo v nedogled in jih človek ne obhodi v nekaj urah ali za takozvana »leteča« naselja, ki se selijo iz enega mesta na drugo, kakor pač zahtevajo in odredjajo oblasti ali za cele vrste »stanovanj« nagemiljenih na pločnikih nekaterih širših ulic. To po večini niso nobene stavbe, niti kaj podobne hišam, temveč kolibe in bajte hitro sestavljene iz blata, zabojev, raznih odpadkov in sličnega. V nekaterih četrtih so sicer res tudi bloki betonskih najemniških stavb, toda temnega in sivga izgleda, razjedeni od časa in obkoljeni z vseh strani z bajtami, kolibami in luknjami najhujše vrste. V celih predelih teh četrti sploh ni ulic in o vodovodu in kanalizaciji ni govora. Iz njih se širi na vse strani strahovit smrad, ki ga še povečujejo sem in tja napeljeni jarki napolnjeni z zasmrajeno vodo, smetmi, odpadki in mrhovino.

Obiskali smo dvoje takih četrti. Ogledali smo si enega od »stanovanj«, kakršni so približno vsi ostali. Pred vhodom v edini prostor, ki ni meril ves več kot 6 m², brez vsakega okna ali kakršnekoli ventilacije razen odprtine, ki služi za vhod, živi družina osmih članov. V tem prostoru vsi žive, jedo, se rode in umirajo. Podobno je v ostalih »stanovanjih« z edino razliko, da kje stane ena, druga pa tudi po tri družine. V drugi četrti smo si ogledali cementni blok najemnih stavb. Izraz »najemna stavba« še oddaleč ne označuje vso strahoto, ki se tu vidi. Obstoji okrog 120 zgradb

z majhnimi linami namesto oken in človek bi mislil, da gre za skladišča, ki vsemu preje služijo, kot pa človeškemu stanovanjem. Vstopili smo v eno od teh stavb. V njih je neznosen smrad in mrak. Le kadar se odpre pregrinja, ki loči izbe od ozkega hodnika se lahko vidi, da so tu ljudje, ki se pojavljajo kakor sence. Stavba, ki smo si jo ogledali, velja za eno od boljših, ker ima vsak od pregrajenih prostorov približne velikosti 8—9 m² z istim številom prebivalcev. »celo« lino, ki predstavlja okno.

Nasprotno temu, pa so četrta mesta, kjer živi buržoazija in premožnejši sloji, tako lepe, da z njimi Bombay predstavlja eno najlepših indijskih mest; široke z zelenjem in nasadi obrobene ulice, kilometrske promenade ob morski obali in povsod razkošje notri in zunaj. Če so plače direktorjev podjetja 80 do 100 krat višje od zaslužkov delavcev, potem so seveda tudi profiti dovolj veliki. Indijska buržoazija je uspešno izkoristila obdobje velike gospodarske prosperitete, prvič v času pretekle vojne in potem pri vojni na Koreji ponovno. Čeprav je vlada izdala predpise o garancijski minimalne meze, kakor tudi druge zakonske odredbe, s katerimi naj bi vsaj kolikor mogoče zaščitela delavce pred breobzirno eksploatacijo, rezervna armada brezposelnih je v Indiji tako številna, da so kapitalisti, kljub ogorčnim borbam delavcev, ki ne prenehajo, uspeli za se pridobiti ogromne profite. Vlada je skrbela in še skrbi za sredstva namenjena stanovanjskim stavbam za delavce, kakor tudi v druge socialne svrhe. Toda v sedanjih pogojih to ni dovolj, da bi se položaj delavca bistveno spremenil. Zato bi bil potreben neprimerno večji tempo industrializacije dežele z mnogo aktivnejšim angažiranjem države pri usmerjevanju vsega gospodarskega razvoja, predvsem na polju industrije, kateremu vlada do sedaj po splošnem mnenju posveča premalo brige.

Ekonomsko-socialni položaj delavskega razreda Indije v primerjavi z evropskimi prilikami je skoraj neverjeten. Vzemimo samo dejstvo, da stanovanje, kot smo ga opisali preje in za naše pojme sploh ni stanovanje, stane 8—15 rupij mesečno, kolikortoliko sprejemljivo stanovanje 30—60 rupij, dobro stanovanje pa 80 do 150 rupij mesečno. Pri tem pa znaša največja plača delavca 40 rupij in 50 rupij še dodatka na draginjo mesečno. Če k temu dodamo, da konkretno v Bombayu živi 1.800.000 ljudi v naselbinah ne pa v stanovanjih za ljudi in da je 500.000 ljudi sploh brez stanovanja potem lahko dobimo jasno sliko o ekonomsko-socialnem položaju delavskega razreda.

Socialnega zavarovanja v celoti sploh ni in se šele sedaj uvaja, a samo za rudarje v celoti, v Bombayu, Kalkuti in Madrasu. To socialno zavarovanje pa predstavlja samo brezplačno zdravljenje in delavec za časa bolezni ne prejema nobene hranarine. Pri tem imajo brezplačno zdravniško pomoč tudi porodnice in sicer do-

bijo samo brezplačno hrano in nego v bolnici brez posebne hranarine v denarju.

V indijskih tovarnah so glavni akcionarji Angleži. Eksploatacija delavcev je brezsrčna bodisi od strani Angležev ali domačih kapitalistov. Zanimivo je kako šef pogona v tovarni gleda na delavce. V svoji vzvišenosti nad njimi, mu je pod čast, da bi sploh pogledal, kaj šele govoril z Indijcem - delavcem. Delavci in tudi vse povprečno prebivalstvo Indije zelo sovraži tujce, kar je razumljivo ob takem postopanju angleških kapitalistov.

Znano je, da ima Indija veliko živine, toda kljub temu samo 1% indijskih otrok pride do mleka. 99% otrok nikoli v svojem življenju ni okusilo mleka. Socialisti popolnoma upravičeno kritizirajo Nehrujevo vlado, ki bi lahko povzela energične mere za racionalizacijo mleka, da bi ga prvenstveno dobili otroci. Vlada v tem pogledu ni podvzela ničesar, saj je vse ostalo pri starem kot pod angleško vladavino. Vlada skrbi predvsem za izgradnjo stanovanj v Bombayu in Delhiju ter verjetno tudi v drugih mestih, toda ta stanovanja so zaradi visokih cen dostopna samo v glavnem uslužbenecem in trgovcem, delavci pa ostajajo pri tem kot do sedaj. Razredna borba ni zaostrena zaradi slabe razredne zavesti delavcev in prav zato jih tudi neusmiljeno izkoriščajo. Če delavec primerja prosto življenje brez stanovanja in življenje v času dela v tovarni, se mu zdi, da je bolje biti v tovarni, kot pa na svobodi, kajti spi lahko med dvema izmenama kar v tovarni in kdo ve, če med tem kaj je.

Drugače pa so za indijske razmere še kar dobro urejene ambulante za prvo pomoč in ročne apoteke. Stroške za vzdrževanje teh ambulant in nabavo zdravil in ostalega materiala nosi podjetje, delavci pa prejema- jo pomoč zastoj.

Iz razgovorov s celo vrsto funkcionarjev smo zvedeli, da so sindikati v zelo slabem finančnem stanju. Članarina znaša 4 anase mesečno (15 dinarjev). Ta nizka članarina pa se vsa izrabi za vzdrževanje profesionalnih funkcionarjev in kritje administrativnih in upravnih stroškov. Člani sindikata ne dobijo podpore ali materialne pomoči niti za časa štrajkov. Če dobijo kakšno pomoč je ponavadi le rezultat zbiralnih akcij.

Zanimivo je, da obstoji poleg štrajkov, demonstracij in raznih protestov, ki jih organizira Hind Mazdur Saba, tudi način borbe zavestnega elementa v obliki prostovoljnega odhoda v zapor. Posameznik gre k načelniku občine ali mesta in protestira proti draginji ali drugemu zlu, ki pritiska delavske množice in izjavi, da bo prekršil zakon. Zaradi te izjave ga načelnik kaznuje z 14—30 pa tudi več dnevni zapora in se takoj domeni kako bo kaznovana oseba kazni prestajala. Najpogostejše kaznovana oseba, ki prekrška sploh ni naredila, pa mora kazni vendarle prestati, odide za nekaj ur dnevno po delu v zapor. Socialisti nazivajo ta način pasivni odpor, ki predstavlja specifično obliko borbe v indijskih prilikah za doseg gotovih rezultatov.

DOGODKI ZADNJIH TEDNOV

župančič Uroš:

Bogat doprinos jeseniških planincev k napredku in zdravi rasti slovenskega planinstva

Planinci in alpinisti iz vrst jeseni- vedno vztrajno kazali pozitivno in ških železarjev so bili vedno gonilna progresivno pot naprej — navzgor v sila vsega našega gorniškega udej- revolucionaren razvoj socialističnega stvovanja. Imena Miha Čop, Joža planinstva in alpinizma. V svobodi Čop, Matevž Frelih, More Andrej in pa so prav planinci in alpinisti iz že. Medja Maks so poleg Miha Potočnika lezarskih Jesenic vodeče planinsko

društvo v Sloveniji. Člani se ude- stvujejo pri udarniških delih za do- brobit in napredek vse planinske skupnosti, mladi alpinisti pod vztraj- nim in preizkušenim vodstvom Ja- neza Krusiča pa so zmagoviti v vseh tudi najtežjih in prevesnih stenah v poletni vročini in v času ledenih zim. Planinci kakor alpinisti so sposobni spreminjati nemogoče v mogoče, raz-

vili so množično — ljudsko planinstvo in vrhunski alpinizem na zamejsko raven. Planinske postojanke, ki jih oskrbuje planinsko društvo Jesenice so najboljše opremljene in do-

sedlu. S pesmijo in vriskom so se v jutranjo zarjo četrtka, 26. junija spustili preko meje v prekrasno Ziljsko dolino. Preko štirideset udeležencev je brezmejno uživalo na tej poti, naš

hitel, program je bil obsežen, hoteli smo videti čimveč novega in lep-ga gorskega sveta. Še isti dan smo prenočevali ob največjem ledeniku vzhodnih Alp na Pasterci, ki je dolg preko 10 km. Spanja ni bilo veliko, ker smo se vsi pripravljali na težak vzpon na vrh Velikega Kleka 3798 m, ali kralja Visokih tur, na katerega vrh so pristopili prvič 25. avgusta 1799. leta, torej polnih 21 let pozneje, kar so bohinjski fužinarji uspešno dosegli teme Triglava.

V soboto, dne 28. junija je hitela dolga vrsta jeseniških planincev in alpinistov preko ledenika Pasterce. Dolga je bila pot preko ledenika, na nasprotni strani pa se je začel težak vzpon v prekrasnem dnevu. Sonce je žgalo neusmiljeno, da smo se vsi pošteto potili. Na najvišji planinski postojanki (Adlersruhe, 3454 m) smo se odpočili, opoldan pa nas je 32 udeležencev nadaljevalo strmo, zasnežno in nevarno pot na vrh ponosnega Velikega zvonarja. Pot je bila zelo nevarna, nikomur pa se v varstvu naših alpinistov in gorskih reševalcev ni nič hudega ali slabega pripetilo. Ta naš množični uspeh so pohvalno komentirali vsi alpinisti, ki so se v

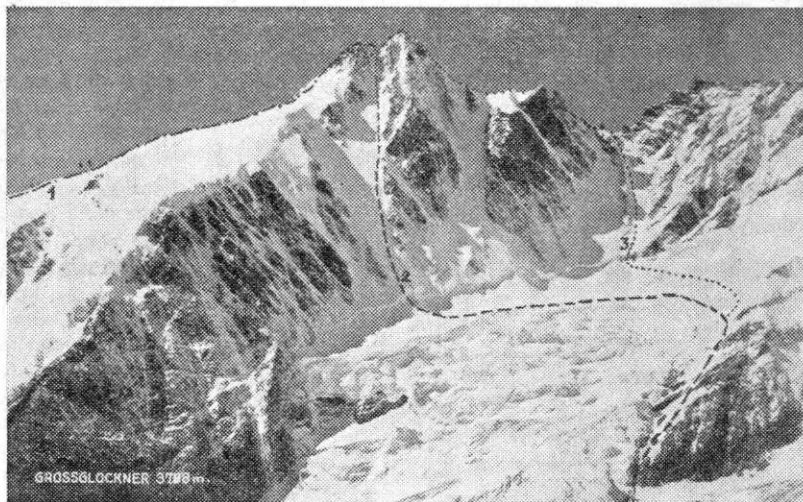
bio oskrbovane in založene z vsem, česar si poželi najbolj razvijen in izbirčen planinec. S pomočjo delavcev železarne in velikim razumevanjem DS in UO ter še prav posebej z vso dobro voljo tov. glavnega direktorja Ropreta je uspelo Jeseničanom elektrificirati sektor Vršiča in ga po telefonu zvezati s svetom. Tako opremljenih planinskih postojank ne zasledimo nikjer drugje v naših gorah, zato prihajajo na Vršič ljubitelji gora od vsepovsod in uživajo vso lepoto, mir in kras bogastva planinskega sveta.

Delo jeseniških planincev in alpinistov je vidno. Stalne pohvale in priznanja z najvišjih forumov pričajo, da so podjetni in delovni Jeseničani dosegli svoj namen: v planinah zadovoljiti delovne ljudi.

V cilju, da planinska in alpinistična skupna zadovolji želje in potrebe svojih članov, so se začele priprave za samostojno inozemsko odpravo. Veliko je bilo že organiziranih republiških in zveznih planinsko-alpinističnih odprav v avstrijske in francoske gore, kjer so bili Jeseničani vedno močno zastopani. Pri teh planinsko-alpinističnih podvigih so dobili veliko izkušenj in zato so lahko pristopili k samostojni ekspediciji. Delo je bilo lahko, ker so dobili vso pomoč in razumevanje pri forumih železarne.

Udobni veliki avtobus je hitel po dolini skozi noč proti Korenskemu

tovarniški avtobus pa je brzel po lepi gladki asfaltni cesti goram nasproti. Vsi udeleženci so bili nestrpni, pričakovali so uresničenje svojih daljnih želja. Še isti dan pred pol-

1. Pristop 32 naših planincev in alpinistov na vrh
2. Vrhunski alpinistični podvigi naveze Krušič-Siler
3. Plezalni vzpon naveze Kočevar-Debeljak

dnem so dosegli prekrasno tirolsko mesto Lienz.

Drugi dan izleta, v petek, so izrabili udeleženci za izlete in težke plezalne ture na vrhove in v stene Lienskih Dolomitov, ki so jih naši najboljši vrhunski alpinisti poznali že od prej. Uspešno so bile preplezane težke in tudi najtežje smeri v teh gorah brez nezgod in nesreč. Čas je

teh dneh nahajali v okolici Grossglocknerja, pravilno so ocenili visoko stopnjo našega jugoslovanskega planinstva in alpinizma in mu dali vse priznanje, nam pa pohvalo. Višek naše zmogljivosti pa so pokazali drugi dan naši najboljši alpinisti, ki so preplezali sami, brez pomoči katerekoli domačega vodnika skrajno težak Pallavicini žleb na severni stra-

ni Grossglocknerja. Ta vzpon predstavlja najvišjo stopnjo alpinistične zmogljivosti. Tako nam je uspelo pokazati v svetu pravilno linijo razvoja našega množičnega ljudskega planinstva in vrhunskega alpinizma. Vsi so dali visoko priznanje našemu planinsko-alpinističnemu udejstvovanju in se čudili, da smo v tako kratkem času socialistične družbene stvarnosti dosegli tako zavidanja vredno stopnjo.

Dobro razpoloženi smo se vsi udeleženci vračali z našim avtobusom po prekrasni avtomobilski cesti domovini nasproti.

Planinska odprava planinskega društva Jesenice je v vsakem pogledu dosegla svoj namen. Šli smo v svet z radovednostjo, kaj vse lepega in dobrega nudi, hvalili smo lepoto in bogastvo planinskega sveta, v svetu pa smo videli bedo in siromaštvo, od katerega smo se pri nas že zdavnaj poslovili. Ljudje tam v svetu gledajo zaskrbljeno v bodočnost, mi pa imamo čiste in jasne perspektive.

Dobro vemo, da si z lastnim znanjem in sposobnostmi gradimo lepše življenje, katerega si oni težko ustvarjajo in neverno pričakujejo. Posebno žalostno pa je poglavje in bedno življenje razseljenih ljudi — brez domovine. Mi jo imamo, zlato in nermeizno bogato, in smo ponosni in srečni, da se imenuje FLR Jugoslavija.

Kmalu smo se naužili vsega dobrega in lepega, klicala in vaabila nas je domovina s svojimi gorami, lepimi in bogastvom, z našimi tovar-

nami, cestami, železnicami in vodnimi centralami, ki so delo naših rok, znoja in žuljev našega novega človeka in mladine. S pesmijo in vrisi smo pozdravili domovino na Koroškem prelazu in blagrovali vsakogar, ki jo ima.

Še bomo šli v daljni svet, ne iskati avantur in bogastva, saj avantur ne poznamo, bogastva pa imamo doma v izobilju. Šli bomo v svet, da bomo s seboj nosili resnico in pravico delovnih ljudi, idejo bratstva in enotnosti vseh proletarcev sveta.

Pomislite . . .

da je glavno žrebanje

Državne loterije FLRJ

23. avgusta na Jesenicah

Železarska Kropa JE DOŽIVELA SVOJ VELIKI PRAZNIK

V nedeljo, dne 29. junija so v starodavni Kropi otvorili kovaški muzej, odkrili spominski plošči slikarjema Janezu Potočniku in Petru Žmitku, odprli razstavo del obeh slikarjev v ljudski šoli, odprli razstavo šole za umetno kovaštvo in si ogledali vigenc »Vica«, ki je obratoval od 11.30 do 13. ure.

Starodavna Kropa takega praznika najbrže v svoji zgodovini še ni doživela. Na to veliko slavo je prišel

minister za znanost in prosveto LRS tov. Boris Zihnerl v spremstvu znanstvenikov, umetnikov, književnikov, tehnikov in zgodovinarjev. Prišli pa so tudi stari rudarji in železarji iz Bohinja, z Jesenic, Kamne Gorice, Tržiča in iz Železnikov, ki so desetletja kopali rudo, vlivali, kovali, valjali in oblikovali železo in jeklo.

Bil je lep sončen dan, kot bi ga Kroparji naročili. Naselje je bilo v zastavah, po cestah in ulicah je bilo praznično razpoloženje.

Kropa je vsa en muzej. Toliko pestrosti, toliko skladnosti in toliko zgodovinskih zanimivosti, starih stavb z malimi okni, mrežami in polknicami, ki gledajo z enega brega na drugi breg Kroparice, najdeš samo v tem odročnem kraju in morda nikjer drugje na svetu.

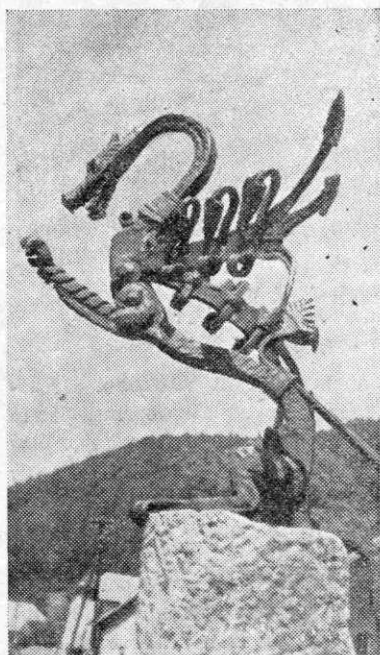
Ob 9. uri je domačin tov. Lazar Janez otvoril svečanost odkritja spominske plošče na rojstni hiši slikarja Petra Žmitka na zgornjem koncu Kroke. Vseučiliški profesor dr. Franc Stele je prikazal lik Petra Žmitka kot lovca, portretista in krajinarja, ki je študiral doma in v tujini, ustvarjal pa v Ljubljani dolgo vrsto let.

Spominsko ploščo je po kratkem nagovoru odkril minister tov. Boris Zihnerl, v varstvo pa jo je prevzel predsednik KOO tov. Šmitek Ludvik.

Isti spored je bil izvršen pred rojstno hišo slikarja Janeza Potočnika, nakar so si številni gostje ogledali v osnovni šoli dela obeh domačih slikarjev.

Ob 11. uri je bila otvoritev kovaškega muzeja v starinski Klinarjevi hiši. Tu je imel kratak nagovor na številno občinstvo in goste direktor »Plamena« tov. Lenart Petrač, slavnostni govor pa predsednik Tehniškega muzeja Slovenije, univ. prof. ing. Ciril Rekar, ki je med drugim dejal:

Prinašam vam pozdrave Slovenskega tehniškega muzeja, čestitke za opravljeno in najboljše želje za bo-

Kovani zmaj, simbol Kroke, ki bo krasi novo kopališče

Foto: Torkar

doče delo, za srečo in razvoj Kroke in njenega kovaštva.

Mi vidimo danes Kroko v luči in obleki, v kateri ste jo samo le redkokdaj videli. Nikoli ne bom pozabil usode in bodočnosti Kroke in Kroparjev iz vaših ust. Rekel mi je nekdo: »Kropa je bila in bo. Še nikoli se ni Kroparjem dobro godilo, pa smo le ostali in bomo ostali, pa če bo tudi težko.« Mislim, da je to beseda vse Kroke. So pri nas kraji, kjer je več zemlje za polja in vrtove in kjer tudi sadje boljše rodi. V tistih krajih je ljudem laže, kot vam. In vendar pri ljudeh iz tistih krajev redko najdemo tisto zvestobo in ljubezen do svojega doma, kot pri vas. Kolikokrat bi že morala Kropa konec vzeti in Kroparji obesiti cule na rame, da si poiščejo kraje, kjer je več sonca in kjer se laže služi kruh?

Zato nam daje zgodovina kroparskega železarstva in kovaštva dosti dokazov. Lonec za žgance na ozko odmerjenem prostoru kovaškega ognjišča v vigencu, iz katerega je zajemala vsa družina, ki je tudi tam prebela večji del svojega življenja, pa je tako pretesljiv in časten dokument, da so lahko nanj ponosni tisti, in to so skoraj vsi Kroparji, ki so v vigencih in pri nakovalih izdržali do danes.

V kovaškem muzeju, ki odpira danes svoja vrata široki javnosti, še ni veliko eksponatov. Naj vas nikar ne moti, če to ni velika muzejska palača z velikimi razstavnimi prostori. To pa, kar je razstavljenega, pa nam jasno govori o uspehih in tegobah Kroke in vse nekdanje tako znamenite Lipniške doline.

Dragi mladinci, mladinke, pionirji in pionirke! Muzeji niso namenjeni za stare, ampak za mlade ljudi. V zgodovinskih muzejih kažemo predmete, ki nas učijo, kako se je življenje razvijalo. Oni nam kažejo temne in svetle dobe, nikdar pa nečastne. Kajti le oni človek in narod, ki se je držal svojega rodu, ki je imel ponos in ki je trdo delal, je obstal, je ustvarjal in postal zgodovinsko pomemben.

Kovaški muzeje je odprl minister tov. Boris Zihlert s kratkim nagovorom, med katerim je omenil, da je bila v preteklosti ustvarjalnost rudarjev in železarjev v Kroki, Kamni gorici, v Bohinju, na Jesenicah, v Trzinu, železnikih in drugod najmočnejša tam, kjer so bili dani osnovni pogoji in kjer so bili življenjski pogoji za obstanek delovnega človeka najtežji.

Ko so si gostje ogledali muzej, v katerem je največ pozornosti vzbujala maketa nekdanjih fužin v Kroki, ki jo je umetniško izdelal 75 letni domačin Janez Azman, so si gostje ogledali še razstavo šole za umetno

kovaštvo v Kroki, ki je po kvaliteti izdelkov, pestrosti in razporejenosti presenetila vse obiskovalce.

Največjo pozornost pred razstavnim poslopjem pa je vzbujal kovan zmaj, simbol stare in sedanje Kroke, ki bo postavljen ob novem kopališču, ki je v dogradnji.

Popoldne so si gostje ogledali Tomanovo kovačijo ob potoku Lipnici, ki je to nedeljo obratovala. Gostje so z velikim zanimanjem sledili delu spretnih kovačev,

Ing. Ciril Rekar govori zbranim visokim gostom in številnim udeležencem

Foto: Torkar

ki so pod težkim vodnim kladivom kovali in oblikovali razbeljeno železo.

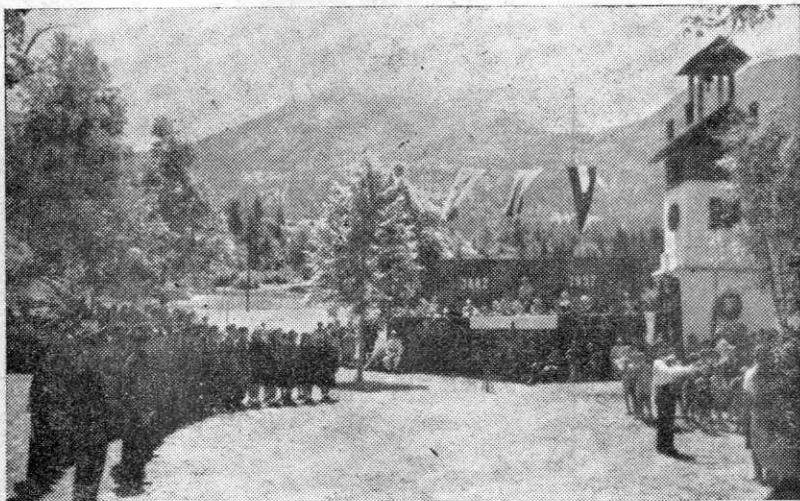
Kakor v Kroki, je bilo tudi ta dan v Kamni gorici vse na nogah. Tudi tu so domačini prikazali na razstavi predmete iz davne preteklosti, ki so jih nekoč nakovali v svojih vigencih.

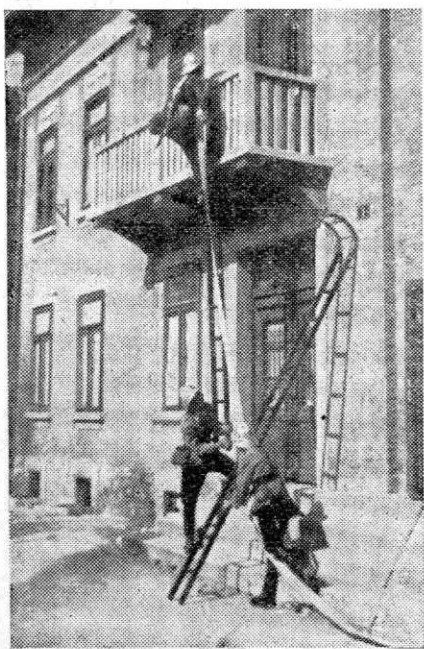
V zapuščenem vigencu na Polju pa so na slavnostni dan obratovali. Okrog mračnega poslopja se je zbralo okoli 600 ljudi. Po kratkem govoru prof. Baša je občuteno recitiral neki domačin župančičevo »Od štirih do ene«. V vigencu pa sta gorela dva kovaška ognja v katera sta vpihovala veter mehova na ročni pogon.

Po nekaj letih zastoja so stari kamnogoriški kovači spet pokazali svojo izredno spretnost pri kovanju velikih žebeljev, pri čemur so jim pomagale tudi žene, ki so k ognju pristavile tudi lonce za žgance, kot v tistih starih časih, ko so kroparski in kamnogoriški kovači garali, kuhali in spali v mračnih in zaprašenih delavnicah.

Z gasilskega festivala Ind. gasilske čete Železarne Jesenice

Začetna slavnost festivala v
Bohinju ob zgodovinski uri
Zoisove graščine

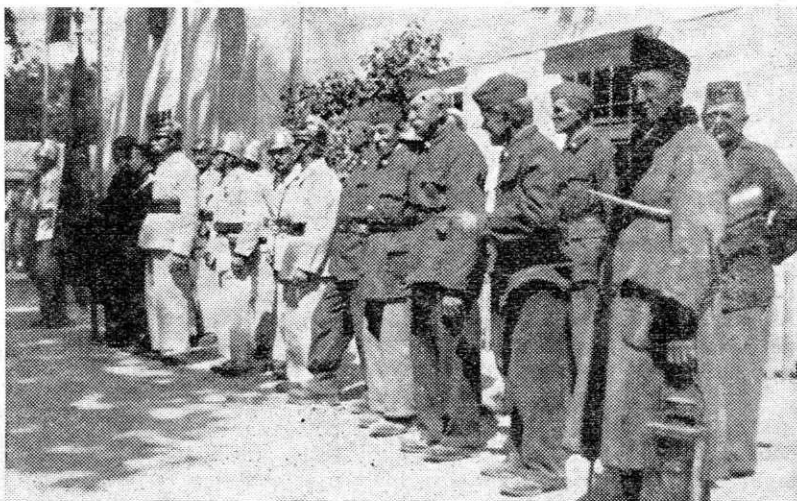

Prizor iz mokrih vaj — praktične šole discipliniranosti, iznajdljivosti in sposobnosti gasilske čete

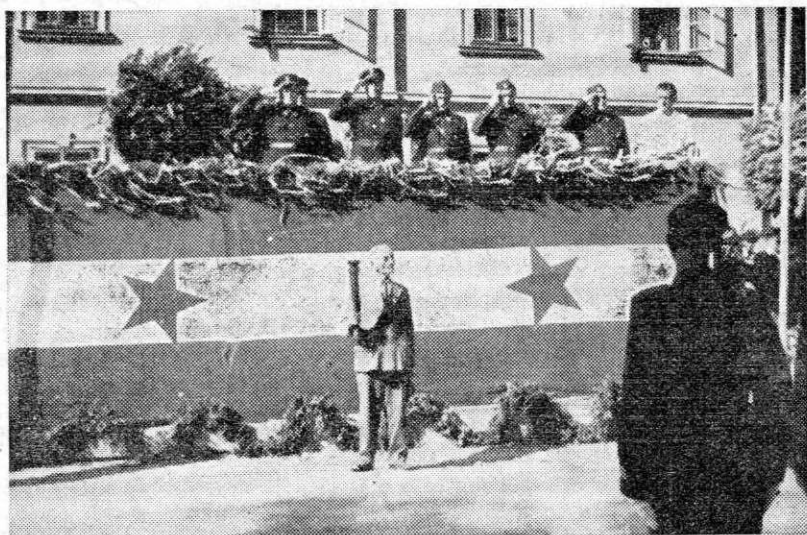

Prizor iz slavnosti na športnem igrišču

Ob odkritju spominske plošče ustanoviteljem industrijske gasilske čete na gasilskem domu v Železnari

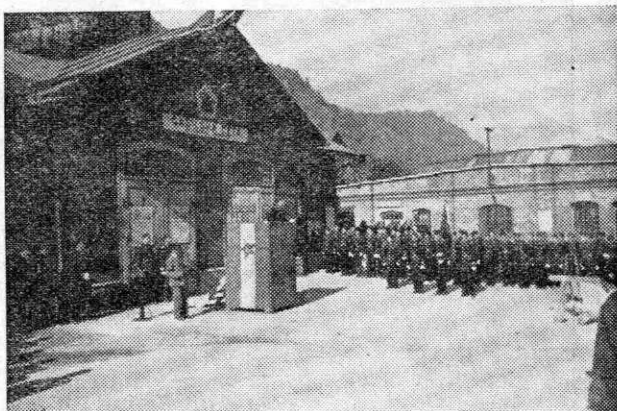

Stari fužinarji in gasilski veterani, med njimi je tudi nočni čuvaj, na slavnosti v Bohinju — zibelki železarskega gasilstva

Slavnostna tribuna z gosti, predstavniki gasilskih forumov in ostalih ustanov. Pred njimi najstarejši edini živeči soustanovitelj gasilske čete v Bohinju s štafetno plamenico

Vse foto: France Torkar

FIZKULTURA IN ŠPORT

POMEMBEN USPEH NAŠE MLADE SODELAVKE

Kdo vsaj po imenu ne pozna skromne in tihe Burnikove Jelke, navdušene športnice padalstva in jadralnega letalstva in komaj opazne tehnične risarke v risalnici naše tovarne? Prav ta Burnikova Jelka je na nedavnem padalskem in jadralnem prvenstvu v Zemunu od 9.—13. t. m. dosegla na državnem prvenstvu v ženskem padalskem tekmovanju častno prvo mesto, vsekakor velik uspeh za mlado tekmovalko. Od 150 možnih točk je dosegla 99,2 točki pred Rabuza Danico iz Celja s 84 točkami. Tekmovanje je obsegalo 3 skoke v krog na odrejen cilj in v vodo. Skoki na odrejen cilj so bili na zemunskem letališču, skoki v vodo pa na Savi pri Ali Ciganiji. Tekmovalce so vsega skupaj 4 tekmovalke. Za doseženo prvo mesto je Jelka dobila naziv državne prvakinja v skokih s padalom, komandant padalcev Jugoslavije Gorjup Ivan ji je izročil lepo diplomu, socialni svet AFŽ Beograd pa ji je podaril dragoceno in lično ročno uro.

Burnik Jelka je hčerka delavskih staršev in že v zgodnji mladosti je občutila vse grenkobe takratnega režima. Zato ni čudno, če je njen oče, ki je bil kot zidar zaposlen v jeseniški tovarni že kot mlad fant sodeloval v naprednem delavskem gibanju. Garanje in težka bolezen sta ga 1937 vzela Julki in njenima sesticama, v njih samih in njihovi materi pa je zapustil neizprosno sovraštvo do vseh izkoriščevalcev delovnega ljudstva. Zato Jelkina mama že takoj 1941. leta skupaj z Vido Tomšič, Pepco Žagar in ostalimi v težkih pogojih prevzame naporno ilegalno delo.

Ob prehodu bloka pri Ljubljani jo aretirajo Italijani in pošljejo v taborišče pri Benetkah. Jelka, takrat komaj 10-letno dekletce, rojena je 1931., pa je s sesticama prepuščena tujim ljudem. Ob kapitulaciji Italije 1943 se Jelkina mati vrne, poišče svoje hčerke in z njimi odide k partizanom v ljubljansko brigado. V tej brigadi je bil poseben oddelek za otroke, nekak DID in v njem je Jelka živela svoje novo partizansko življenje. Marca 1945 je s skupino otrok tik pred ofenzivo odšla iz Črnomlja z letalom v Bari v Italiji. Takrat se je prvič peljala z letalom in še sanjalo se ji ni, da bo sploh kdaj postala padalka, saj je le imela željo, da bi odšla v partizansko pomorsko šolo, kamor pa jo mati zaradi mladosti ni pustila. Kmalu nato se je z ladjo »Slovenija« prepeljala v osvobodjeni Split in v Novem Kaštelu nekaj mesecev obiskovala tamkaj organizirano slovensko šolo. Kmalu po dokončni osvoboditvi pa je z vso družino prišla na Jesenice in obiskovala tukajšnjo gimnazijo, nato pa se vpisala v vojaško šolo za tehnično risanje, ki jo je uspešno dokončala in je sedaj zaposlena v risalnici Železarne.

1947. leta se je v družbi svojih tovarišev in tovarišic, bolj za po-

skus in iz šale kot zares zainteresirala za padalstvo. V Lescah je bil organiziran prvi 15 dnevni padalski tečaj, na katerem se je tako navdušila, da je vseh 15 dni vsak dan iz Jesenic do Lesc in nazaj hodila peš, kajti zaradi urnika se ni mogla posluževati vlaka. Velika žrtev in zmagala je volja. 16. X. 1947 je prvič odskočila z letala, po 3 sekundah odprla padalo in srečno pristala na zemlji. Za seboj ima sedaj že 20 skokov in je sodelovala na vseh vidnejših padalskih prireditvah. Letos pa je prvič tudi tekmovala in dosegla častno prvo mesto. Zdaj se pripravlja na slovensko prvenstvo, ki bo avgusta v Celju. Potožila je, da se zaradi pomanjkanja primerne letala v Lescah padalski šport pri nas le težko razvija, čeprav je toliko navdušenih mladincev in mladink na Jesenicah, ki bi radi pričeli s tem športom. Jelka ima tudi že B izpit v jadralnem letalstvu in v kratkem bo skušala narediti tudi C izpit.

Mladi in pogumni Jelki, ki se zaveda pomembnosti padalstva za krepitev naših obrambnih sposobnosti, želimo še obilo uspehov in nadaljne neustrašenosti, ki naj bo vzgled vsem mladincem in mladinkam.

*Kje, vrača, je
cečeno,*

da ne boste ta mesec zadeli tudi Vi?
Imeti pa morate srečko Državne
loterije FLRJ. - Pohižite,
srečk je vsak dan
manj!

KULTURA IN PROSVETA

OB PRIPRAVAH ZA NOV KULTURNO-PROSVETNI DOM NA JAVORNIKU

V letih po osvoboditvi so delovni ljudje Javornika in Koroške Bele dosegli viden in pomemben napredek v razvoju kulturnopro-

svetne dejavnosti. Tamkajšnje sindikalno kulturno umetniško društvo, ki nosi ime po padlem revolucionarju Francu Mencingerju, ima 6 sekcij, ki pod izredno težkimi pogoji delujejo in se trudijo za doseg čim večjih uspehov pri

gledališki in glasbeni dejavnosti.

Vzporedno z razvojem kulturnoprosvetne dejavnosti pa se, kakor dolga rdeča nit, vleče pereče vprašanje in problem gradnje kulturnoprosvetnega doma, kjer naj bi se razvijalo bodoče politično in kul-

turnoprosvetno delo. Zaradi pomanjkanja primernih prostorov za kulturnoprosvetno, kakor tudi za delo ostalih množičnih organizacij Javornika in Koroške Bele, je bil že pred leti ustanovljen prvi pripravljalni odbor, ki je imel nalogo pripraviti vse potrebno za začetek gradnje. Od tistih časov pa do danes je minilo že pet let in danes imajo na Javorniku že četrti odbor. Omenjeni gospodarski odbor, ki je bil ustanovljen v lanskem septembru pri sindikalni podružnici na Javorniku, je v letošnjem letu prijel krepko za delo. Člani omenjenega odbora so sami delavci iz javorliške valjarne, ki kljub vsem oviram niso klonili, temveč s podvojenimi močmi dosegli prve

pred začetkom gradnje kulturnega doma. Na tem sestanku bi razpravljali o številu in velikosti prostorov, kakor tudi o ostalih problemih, kot je potrebna delovna sila, ki naj bi pomagala pri gradbenih delih v letošnji jeseni in v bodočem letu. Gospodarski odbor želi, da bi delovni ljudje v čim večjem številu svetovali s koristnimi predlogi, katere bi projektanti z veseljem uporabili pri svojem delu in izdelovanju dokončnih načrtov. Da bi zainteresirali kar največ prebivalcev Javornika in Koroške Bele bo razpisan poseben natečaj za izdelavo idejnega osnutka načrta novega doma, želja pa je, da bi se tega natečaja udeležili tudi naši gradbeni strokovnjaki,

škega proletariata in se vzgajali prekaljeni borci za delavske pravice, kakor Giorgioni, Mencinger, Vencelj Perko, Noč Anton, Svetina Viktor in mnogi drugi. Na Javorniku živi danes nad 50 tovarišev, ki so bili v času najhujšega pritiska s strani klerikalnih režimov, neuklonljivi člani »Svobode«. Leti med njimi Jože Stare, Filip Klemenčič, Stanko Pirih in mnogi drugi se dobro spominjajo ogromnega dela in vidne vloge, ki jo je opravila predvojna »Svoboda« na Javorniku v razvoju delavskega revolucionarnega gibanja. Kljub težkim delovnim pogojem je delo v javorliški predvojni »Svobodi« nenehno napredovalo. France Mencinger je s svojim neumornim delom vodil 30-40 članski pevski zbor, ki je s svojo kvaliteto žel obilo uspeha v javorliškem železarskem revirju in v bližnji in daljni okolici. Izredno aktivni pa so bili tudi člani igralske družine, ki so z uspehom postavili na oder Moškričeve »Rdeče rože«, odrska dela L. Cankarja itd. Kljub stalnemu zasledovanju tamošnjega policijskega komisarja Jesiha in njegovih pomagačev in podreptnikov je uspela v letih 1937 in 1939, v letih tik pred začetkom druge svetovne vojne, organizirati 30 člansko mladinsko skupino z imenom Detoljub. Mladinci in mladinke so se v tej skupini seznanjali v obliki poučnih in vzgojnih predavanj z razvojem delavskega gibanja v borbi proti kapitalističnim izkoriščevalcem. Poleg tega so imeli ustanovljeno recitatorsko skupino, ki jo je vodil znani borec za našo svobodo tov. Marijan Kavalir, ki je bil v letu 1942 ustreljen kot talec.

O delu predvojne javorliške Svobode bi lahko napisal cele strani, zato je potrebno, da bo novoustanovljena Svoboda na Javorniku nadaljevala to delo s prav takšno vnemo in doslednostjo. Da bi novoustanovljeno delavsko kulturnoprosvetno društvo Svoboda doseglo svoj namen in, da bi pri tem posvečalo kar največ skrbi in pozornosti idejno vsebinskemu delu in vzgoji članstva na sploh, so se odločili, da bo pod vodstvom »Svobode« delovala tudi Ljudska univerza, ki bo delovnim ljudem omogočala s poučnimi in znanstvenimi predavanji s področja znanosti, kulture itd. krepiti in večati njihovo znanje in izobrazbo. E. Ž.

Ne delajte si skrbi!

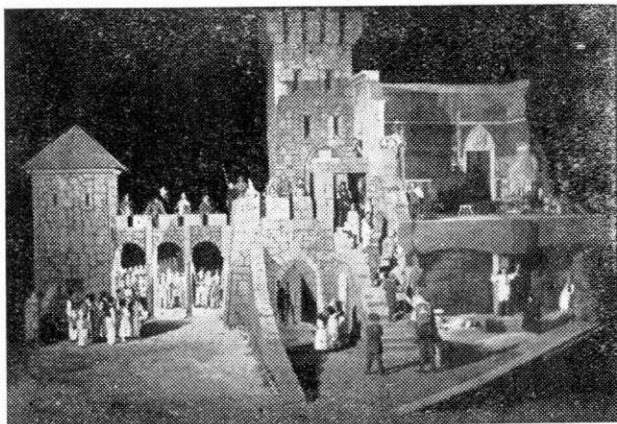
Kupite takoj srečko
Državne loterije FLRJ in že
boste eden izmed tistih,
ki utegne zadeti v avgustu
500.000 din

pomembne uspehe. Pred dnevi so dobili obvestilo o odobritvi lokacije zemljišča na nekdanjem Štefančevem vrtu, ki je splošno ljudska last, imajo pa težave z izdelavo idejnega osnutka in načrtov. Po dosedanjih informacijah bo dom gradilo gradbeno podjetje »Projekt« iz Kranja in v kolikor bodo pripravljala dela gotova, bo omenjeno podjetje začelo z izkopom in betonskimi deli že letošnje leto. Dom, kakršnega si zamišljajo člani gospodarskega odbora na Javorniku, bo med najlepšimi te vrste v Sloveniji. Člani pripravljalnega odbora nosno gospodarskega odbora za postavitev kulturnega doma pa stojijo pred kočljivim problemom, kako pravilno in sodobnim pogojem ustrezajoče izbrati velikost prostorov, ki bi ustrezali potrebam in delu novoustanovljenega delavskega društva »Svoboda« in ostalim množičnim organizacijam Javornika in Koroške Bele. Da bi rešili to vprašanje, so člani pripravljalnega odbora sklenili, da bodo v doglednem času pripravili širši sestanek, kjer bi se obravnavali problemi zadnjih priprav

kar bo pospešilo pripravljala dela in s tem tudi začetek gradnje tako važnega in prepotrebne kulturnoprosvetnega doma. E. Ž.

NA JAVORNIKU SNUJEJO DELAJSKO KULTURNOPRO- SVETNO DRUŠTVO »SVOBODA«

Kakor vsepovsod, tako so tudi na Javorniku začeli s pripravami za ustanovitev delavske kulturnoprosvetnega društva Svoboda. V ta namen so organizirali le iniciativni odbor, ki ima nalogo pripraviti vse potrebno za izvedbo ustanovnega občnega zbora. O ustanovitvi novega društva so doslej razpravljali že na sestankih posameznih odsekov sedanega SKUD-a, vedno večje zanimanje pa vlada tudi v valjevskem delovnem kolektivu. To ni nič čudnega, saj so na Javorniku imeli že v predvojni letih močno podružnico »Svobode«, ki ji je po njenem razpustu v letu 1935 sledilo DKD »Enakost«. Predvojna »Svoboda« na Javorniku je bila splošno znana kot najbolj napredno delavsko kulturnoprosvetno društvo. V »Svobodi« se je kovala delavska enotnost javor-

Dva posnetka iz uprizoritve Kreftove »Velike puntarije« na letnem gledališču v okviru gasiškega festivala. Režiral je tov. Srečko Tič, sceno pa je izdelal tov. Marijan Pliberšek. Škoda, da je odpovedala organizacija in ni bilo zadovoljivega obiska. Kdo je kriv zato?

LUTKOVNA SEKCIJA TEDEN DNI NA GOSTOVANJU PO DOLENJSKI

Neugnani in delavni člani lutkovne sekcije na Jesenicah si ne glede na žrtve in trud kar sami poiščejo nova področja svojega dela. Zadnjič smo poročali, da so z »Žogico nogico« obišli prav uspešno vso Gorenjsko, zdaj pa so se pripravili za daljšo pot. Sklenili so, da pojdejo na Dolenjsko, tja, kjer najbolj pogrešajo kulturnih prireditev in kjer tudi tamkajšnji pionirji in cicibani le redko kdaj lahko vidijo lutkovno igro. Izbira je bila pravilna, zlasti še, ker so pred vsako predstavo vključili tudi političen govor, ki ga je imel vedno drug od lutkarjev in tako vršili tudi pomembno politično agitacijo na vasi.

Skrbno so sestavili svoj potovalni načrt in ko je bilo vse do potankosti urejeno so 14. 7. na vsežgodaj zjutraj odpotovali s tovarniškim kamionom. Še isti dan so imeli kar dve predstavi. Ob 6 zvečer v Zagradcu, ob 8 zvečer pa v Žužemberku. 15. 7. so igrali v Dvoru, kjer že 10 let ni bilo nobene prireditve in so na predstavi bili tudi ameriški rojaki, ki so prišli na obisk v domovino in njihovo delo zelo pohvalili, in še isti dan v Soteski. 16. 7. so igrali v Dolenjskih Toplicah in Vavti vasi, 17. 7. v Mokronogu, šent. Rupretu in Mirnem, 18. 7. izven plana v Šmarjetnih Toplicah, nato pa še v Dobrniču in Trebnjem, 19. 7. v Stični, Višnji gori in kot zadnjem kraju gostovanja v Grčsupljem, kjer so jih preprosili, da so še naslednji dan 20. 7. dopoldne odigrali še eno predstavo. Torej najmanj dve predstavi na dan, pa tudi tri na dan, in vedno pripraviti oder, ga spet podreti in odriniti dalje. Težko in naporno delo je to, ki

pa ga je požrtvovalnim lutkarjem obilo poplačal uspeh in navdušenost mladih in starih gledalcev. Pri vsem tem pa so še za dve predstavi presegli prvotni plan, tako da so imeli skupno 16 predstav. Kljub delu in naporu so imeli tudi priliko za kopanje v Krki, v Dol. Toplicah, spali so po senikih in povsod so jih prijazno sprejeli dobri dolenjski ljudje. Z njimi so po marsikateri večerni predstavi tudi zaplesali in kdo bi jim mogel po trdem delu odreči tudi kozarec ali dva dolenjskega cvička. Seveda bi veliko vedeli povedati lutakrji sami o svojih veselih in neveselih dogodivščinah na tej poti, o prahu, ki so ga požirali vso pot, o nemogočih dvoranah in prostorih, kjer so igrali, o vsemogočih defektih elektrike itd., pa tudi o pristrčnih srečanjih z ljudmi, mladino in pionirji, ki so jih povsod še in še vabili, da naj spet in kmalu pridejo.

Lutkovni sekciji za to njeno gostovanje velja vsa pohvala, saj so na Dolenjsko ponesli delo in besedo jeseniškega kovinarja in jeseniške mladine, ki se zaveda pomembnosti kulturno političnega poslanstva jeseniškega proletariata. Organizatorjem tega potovanja pa vse priznanje.

JESENIŠKI PIONIRJI TABORIJO!

Od Ribnega do Radovljice na obeh bregovih Bohinjske plapolajo na visokih jamborih zastave veselih tabornikov. Pionirji in mladinci rodu »Kraških viharikov« iz Postojne so se utaborili v gozdu nad bodeškim mostom, Trboveljčani pri mostu pod Lancovem, Radovljčani so na desnem bregu nasproti Bodešč, Ljubljancei ob Savi, jeseniški pionirji rodu »Jeklarjev« pa so si postavili svojo vas nad sotočjem obeh Sav.

Osemdeset pionirjev in pionirk preživlja svoje počitnice v veseljem vsakdanjem razpoloženju. Plavanje, čolnarjenje, nogomet, odbojka, streljanje z loki in zračno puško, vsemogoče taborne igre prehitro krajšajo čas. Z izleti v partizanske kraje in v bližnje hribe, kjer jim domačini pripovedujejo zanimive dogodke iz partizanskega življenja si pionirji bogatijo svoje znanje. Vsi pa se dnevno učijo po eno uro tabornih spretnosti in vrlin, ki jih mora imeti tabornik, da bodo lahko položili sprejemni izpit za sprejem v taborniško organizacijo.

Tov. Vovk Pero jim je pred praznikom Dneva vstaje pripovedoval o junaških partizanskih borbah. Še in še bi ga poslušali. Prosili so ga, da jih obišče s pripovedovanjem. Predvečer Dneva vstaje so praznovali z bogatim sporedom pri tabornem ognju.

Domačini jih imajo zelo radi. Kmetje iz Bodešč jim pripeljejo vsak dan mleko. Mamice in očetje, ki jih obiskujejo pravijo, da so navdušeni nad odlično organizacijo, redom in disciplino v taboru. Pet obrokov dnevne hrane krepi pionirje tako, da nekateri vidno pridobivajo na teži.

Šimnincev Lojzek, Ažmanov Emil in drugi skrbijo s harmonikami in violinami za glasbene točke tabornih večerov.

Letošnje sočno vreme jim še posebej prija. No, pa tudi v dežju je lepo, takrat pa šahirajo, študirajo taborno teorijo in šivajo, kar se jim po nesreči strga pri giri.

»Lepo se imajo, tudi jaz bi hotel preživeti takole tri tedne v brezskrbnem življenju v naravi,« pravi marsikateri oče ali mamica, ki pride obiskat svojega sina ali hčerko.

Letošnji tabor so tudi tehnično izpopolnili. Lansko leto so morali nositi vodo iz 10 minut oddaljenega potoka. Letos pa so si zgradili lastni vodovod. Zajeli so studenec na desnem bregu Bohinjke in speljali od tam vodovod preko Save prav do kuhinje, vmes pa so zgradili tuš za kopanje. Preko Save so si montirali splav na žični vrvi, Sindikat metalurških delavcev Železarne jim je nabavil dva kajaka. Ej, to je veselje z njimi. Na sredi tabora imajo 16 m visok jambor na katerem vihra 6 m dolga jug-trobojnica. Poleg pa imajo lepo ure-

jen taborni ogenj. Vhodni prostor z napisom ZTS — Rod jeklarjev, je že od daleč viden.

Notranjščina šotorov je lepo urejena. Na pogradih imajo slamnjače. Vsak ima 4 deke, tako, da ga ne zebe v hladnih nočeh.

Vse to in še mnogo drugega jim je oskrbela ljudska oblast. Seveda so k skupni prehrani prispevali tudi njihovi starši, nekaj pa so pionirji zbrali sami z lastnimi sredstvi.

Pionirji tudi tekmujejo v čast VI. kongresa KSJ. Ko jih je zadnjič obiskal sekretar republiškega odbora

zveze pionirjev tov. Kolar, so bili obiskava zelo veseli. Vsi se skrbno pripravljajo na sprejemne izpite in vsak dan lepšajo tabor. S svojim zastopstvom so se udeležili slavnostnega sprejema novih članov tabornikov v sosednjem taboru »Kraških viharikov«.

Do 4. 8. 1952 bodo taborili, potem pa jih bo zamenjala nova skupina do 25. 8. 1952. Vsem bo ostalo taborjenje v prijetnem spominu in jih bo bodrilo k učenju v novem šolskem letu. Kajti prihodnje leto bodo vsi, ki bodo imeli dobre uspehe v šoli lahko zopet taborili.

Culjkar Franc

FILM - KINO

MESTNI KINO JESENICE predvaja

Od 3. VIII. do 6. VIII. italijanski film »Grenki riž«. Tragična zgodba o dekletu Silvani in pokvarjenem pustolovcu in tatu Walterju na prostiranih riževih poljih ob Padu v Severni Italiji, kjer garajo dekleta in žene iz vseh koncev Italije, da zaslužijo za svoje lačne družine ali si kupijo vsaj košček svojih sanj. Režiser je slavni G. de Santis, ki ga pri nas poznamo iz filma »Tragičen lov«, igra pa znana Silvana Magnano in Vittorio Gassman. Film je mojstrsko delo italijanskega realizma. Mladini strogo zabranjen.

Od 7. VIII. do 11. VIII. ameriški film »Težka leta«, ki prikazuje zgodbo o mladem dekletu, ki se skuša rešiti morečega vzdušja malega ameriškega mesta, pri tem pa doživi notranji zlom in tragično konča. Zgodba je spletena okrog gledališča, kot pogosto v zadnjih ameriških filmih, n. pr. »Vse o Evi« ali »Zaradi njega«.

Od 12. VIII. do 15. VIII. francoski film »Varujte se plavolask«. Vesela detektivka, kljub lepemu številu mrtvih, o petalinastem reporterju, tiho tapcih orožja in mamil in dveh lepih plavolaskah. Napeta vsebina in duhoviti dialog.

Od 16. VIII. do 19. VIII. angleški film »Zadeva Winslow« po zgodovinski snovi iz l. 1912, ko sina nekoga visokega uradnika banke, ki je že v pokoju in prepričan, da bo v miru živel, obsodijo tatvine. Oče je prepričan, da je sin nedolžen in se postavi v obrambo. V začetku je slabo in zadeva postane javna in škandalозна. Šele ko Winslow že skoraj obuboža po težkih bojih zmaga in sinova čast je oprana. Film je mojstrski.

Od 20. VIII. do 23. VIII. italijanski film »Beg v Francijo«, ki s preprostimi sredstvi in brez velikih ge-

sel prikazuje bistvo pokvarjenosti fašizma. Mali Erzo Olivieri bo ganil vsakega gledalca.

Od 24. VIII. do 27. VIII. ameriški film »Dom sovraštva«, ki prikazuje brezobzirnega parazita in despota Gina Monetti-a in njegovo družino, ki ne izbira sredstev za dosego vse zveličavnega zlata. Glavno vlogo igra pri nas dobro poznani Edvard Robinson iz filmov »Morski volk« in »Key Largo«.

ČOLN IZ PLASTIČNE MASE

Takole izgleda čoln iz plastične mase, ki je zelo lahek. Čoln je vlit iz enega dela, lahek za prenos in ima celo vrsto prednosti od lesenega: ne rjavi, niti ne gnije, morski insekti in alge se jih ne primejo, zelo so močni in trdni in kar je najvažnejše, neprimerno cenejši od lesenih.

*

Skupina 13 igralcev je pred kratkim zaključila svojo turnejo po Japonski in Koreji, kjer je dajala predstave za vojaške edinice Združenih narodov. Ista skupina že tri leta gostuje po vsej Ameriki in ima na repertoarju predvsem svetovne klasike. Na Daljnem vzhodu je skupina uprizarjala Shakespeara in Molierovo »Šolo za žene«.

Od 28. VIII. do 2. IX. ameriški barvni film »Nebo brez jastrebov«, ki smo ga pri nas že videli, a zaradi svoje privlačne vsebine in številnih afriških živali, ki jih prikazuje, zasluži ponovno pozornost.

KINO KOROŠKA BELA predvaja

Od 1. VIII. do 3. VIII. angleški barvni film »Rdeči čevlji« s sijajnim baletom.

Od 8. VIII. do 10. VIII. ameriški film »Maščevanje rdeče čarovnice«. Pomorska pustolovska zgodba z vsemi potrebnimi zapleti ljubezni, sovraštva, junaštva in solzavosti.

Od 15. VIII. do 17. VIII. ital. film »Seviljski brivec« po istoimenski operi Puccinija.

Od 22. VIII. do 25. VIII. angleški film »Božične pustolovščine«. Napeta in prisrčna zgodba angleških otrok med okupacijo evakuiranih v Avstralijo.

Od 24. VIII. do 31. VIII. ameriški film »Asfaltna džungla«, ki mojstrsko obravnava ameriško gangstrstvo.

